REV. JOSHO ADRIAN CÎRLEA

# BUDDHISMUL COMPASIUNII

SITECH

Namo Amida Butsu"

ISBN 973-657-001-4

REV. JOSHO ADRIAN CÎRLEA

# BUDDHISMUL COMPASIUNII

EDITURA SITECH
CRAIOVA, 2005



Editura SITECH Craiova
Str. Romul, Bloc T1, Parter
Tel/fax: 0251/414003
E-mail: sitech@rdslink.ro

ISBN 973-657-001-4

*Dedic această carte părinților şi bunicilor mei din această viață (Gheorghe, Tamara, Constantin, Ioana, Gheorghe, Cristina) şi din celelalte. Fie ca ei să aibă întotdeauna pace, iubire şi fericire în suflet, să atingă credința în Buddha Amida şi să se nască în Tărâmul său Pur.*

Tipărirea acestei cărți nu ar fi fost posibilă fără ajutorul financiar
al domnului Seamus Liu din Taiwan, căruia îi sunt profund recunoscător.
Mulțumesc de asemenea prietenului meu Chen Yan Wang (Taiwan) care
mi-a fost alături şi a intermediat sponsorizarea acestui proiect.

Cuprins

## Prefață

Aflându-ne acum în primii ani ai buddhismului Jodo Shinshu în România, am considerat că o introducere este bine venită pentru cei care vor să cunoască principalele aspecte ale învățăturii lui Buddha.

Am numit această carte “Buddhismul Compasiunii”, deoarece, alături de Înțelepciune, Compasiunea este sufletul oricărei învățături buddhiste. În Jodo Shinshu ne este prezentată caracteristica fundamentală a acesteia şi anume faptul că îmbrățişează totul, fără nici o discriminare. Toate ființele, mici sau mari, bărbați şi femei, virtuoşi sau plini de patimi oarbe, capabili sau incapabili de practici dificile, toți sunt primiți şi niciodată abandonați de Compasiunea Infinită a lui Buddha Amida.

Această carte începe cu o introducere în învățăturile buddhiste fundamentale, prezente în toate tradițiile formate de-a lungul celor peste 2500 ani de istorie buddhistă. Doar după ce explic temelia oricărei forme de buddhism, continui cu prezentarea aspectelor specifice învățăturii Jodo Shinshu, tradiție fondată de Shinran Shonin în 1224, în Japonia, dar începută în realitate de însuşi Buddha Shakyamuni, Buddha istoric şi transmisă nouă printr-un lung şir de maeştri şi învățători.

Văzând că insist atât de mult pe respectarea preceptelor, alocând acestora chiar un capitol special, cei familiarizați cu învățătura Jodo Shinshu ar putea zice că am adăugat acesteia ceva nou, considerând cumva că îi lipseşte un ingredient fundamental. Vreau să corectez această opinie greşită încă înainte de apariția ei, spunând că de fapt eu nu am adăugat nimic nou ci doar am scos la lumină unele aspecte inerente sau aflate în stare latentă în învățătura lui Shinran, cărora le-am dat o formă concretă, în armonie cu întreaga structură a buddhismului Jodo Shinshu şi a buddhismului Mahayana.

Cei care au impresia, datorită unei interpretări eronate a învățăturii despre Compasiunea nediscriminatoare a lui Buddha Amida, că în tradiția noastră este încurajată imoralitatea şi lenea spirituală, se înşeală amarnic. Tocmai de aceea am prezentat mai multe citate din opera lui Shinran care contrazic aceste păreri greşite.

Conştientizând pe deplin adâncile rădăcini Mahayana ale învățăturii Jodo Shinshu, am considerat de cuviință să atrag atenția celor care au tendința să uite această filiație, prezentând şi cele zece precepte principale şi două secundare din Mahayana Brahmajala Sutra. Această sutra a fost şi este standardul etic al buddhismului Mahayana, reprezentând foarte bine idealurile morale şi pline de compasiune ale învățăturii lui Shakyamuni.

Ideea pietății filiale universale, ce constituie fundamentul acestei lucrări, este prezentă în toate şcolile Mahayana, inclusiv în învățătura lui Shinran Shonin, care spune în Tannisho: “Toate ființele sensibile fără nici o excepție, au fost părinții sau frații şi surorile noastre de-a lungul nenumăratelor vieți în multe stări de existență.”

De aceea am considerat că a accentua asupra respectării acestor precepte, nu cu scopul de a obține o purificare egoistă şi Eliberarea personală, ci din recunoştință față de Buddha Amida care a stabilit deja Naşterea noastră în Tărâmul Pur prin nembutsu, este în acord cu intenția principală a Fondatorului.

M-am folosit din plin de cât mai multe parabole, deoarece întotdeauna povestirile simple şi imaginile sugestive au făcut posibilă o înțelegere directă şi profundă a adevărurilor fundamentale.

Am încercat aşadar să scriu o carte cât mai simplă şi uşor de înțeles pentru mai multe tipuri de oameni, cu capacități şi cunoştințe diferite în ceea ce priveşte buddhismul, sperând că se va dovedi folositoare celor care îşi vor apleca frunțile asupra ei.

Namo Amida Butsu
Josho Adrian Cîrlea

Craiova,
4 Ianuarie 2549 era buddhistă/
2005 e.n.

**Buddhismul Jodo Shinshu**

I

Dacă privim la viaţa fiecărui om observăm că aceasta, indiferent de culorile individuale, de bucuriile, împlinirile sau necazurile pe care cineva le întâlneşte de-a lungul ei, există câteva lucruri fundamentale care i se întâmplă fiecăruia dintre noi şi de care nimeni nu are scăpare: boala, bătrâneţea şi moartea.
Aceste trei lucruri ne afectează până la urmă pe toţi, indiferent cât de mult suntem sau nu conştienţi de ele în timpul vieţii.

"Nici în cer, nici în mijlocul oceanului, nici în peşterile din munţi: nu există loc pe lumea aceasta unde moartea să nu te ajungă". Buddha Shakyamuni

Buddhismul priveşte existenţa ca având trei caracteristici fundamentale şi anume: impermanenţa, suferinţa şi absenţa egoului. Pe ultima o s-o dezbatem ceva mai târziu, acum vă propun să ne concentrăm atenţia asupra primelor două.

Totul este impermanent şi în continuă schimbare, spune Buddha. Nimic nu durează. Fiecare dintre noi observă această realitate în viaţa lui. Nu mă refer aici doar la bătrâneţe sau la moarte ci la toate lucrurile în care ne implicăm. Am dori ca totul să dureze veşnic, sănătatea noastră, plăcerile, fericirea, iubirile noastre, afecţiunea celorlalţi, etc. Cu toate acestea simţim că lucrurile ne scapă printre degete şi că nu ne putem bucura îndeajuns de toate câte le dorim. Aşadar ajungem la suferinţă, care este cealaltă caracteristică a existenţei. Din moment ce nu obţinem ceea ce dorim iar totul se schimbă permanent, această stare de fapt dă naştere suferinţei. "Totul este suferinţă", spune Buddha. În buddhism se vorbeşte despre cele opt tipuri de suferinţe fundamentale, asociate cu:

1. naşterea
2. boala
3. bătrâneţea
4. moartea
5. separarea de ceea ce iubim
6. însoţirea cu ceea ce este neplăcut
7. neîmplinirea dorinţelor
8. suferinţele asociate cu cele cinci elemente constitutive ale fiinţei omeneşti[1]

la care se adaugă şi altele mai mici sau mai mari în funcţie de speranţele fiecăruia dintre noi. Buddha compară condiţia umană cu aceea a unui călător într-o noapte furtunoasă. Doar din când în când mai apare lumina unui fulger. Suferinţa este precum noaptea cea întunecată care înconjoară călătorul, în timp ce fulgerele luminoase sunt acele rare ocazii de bucurie trecătoare ce încântă mintea omului.

În prima sa predică de după atingerea Iluminării, Buddha Shakyamuni a vorbit despre Cele Patru Nobile Adevăruri. Acestea sunt considerate baza oricărei şcoli buddhiste iar preocuparea lor fundamentală este suferinţa.

[1] Numite cele cinci skandha ("agregate"). În buddhism, toate elementele fizice şi mentale din această lume sunt clasificate în cinci tipuri de agregate: 1. forma (nume generic pentru toate tipurile de materie), 2. percepţia, 3. concepţiile şi ideile, 4. voinţa şi 5. conştiinţa sau mintea. În cazul omului, forma este corpul iar celelalte patru reprezintă mintea şi procesele ei.

În prezentarea acestor Nobile Adevăruri, Buddha analizează asemenea unui doctor pacientul său (omul) şi caută să definească boala (primul adevăr), găseşte cauza (al doilea adevăr), stabileşte cum poate fi vindecată (al treilea adevăr) şi prescrie medicamentul (al patrulea adevăr).

Nobilul Adevăr al suferinței:
“Naşterea este suferință, decăderea este suferință, boala este suferință, moartea este suferință, a fi unit cu ceea ce nu este plăcut este suferință, a fi separat de ceea ce este plăcut este suferință, a nu obține ceea ce doreşti este suferință. Pe scurt, toate laturile experienței făcute în cuget şi în trup, cărora agățarea le este inerentă, sunt suferință.”

Nobilul Adevăr al cauzei suferinței:
“Această sete este cea care duce la renaştere[1] şi este însoțită de agățarea pătimaşă care fuge când după un lucru când după altul. Este setea după plăcerile simțurilor, setea de existență şi setea de non-existență.”

Nobilul Adevăr despre încetarea suferinței:
“Este completa distrugere şi separare de acestă sete, uitarea ei, renunțarea la ea, eliberarea de ea şi neataşarea față de ea.”

Nobilul Adevăr despre Calea ce duce la încetarea suferinței:
“Este Calea cu opt brațe şi anume:
Înțelegere corectă, Gândire corectă, Vorbire corectă, Acțiune corectă, Mod de viață corect, Efort corect, Atenție corectă şi Concentrare corectă.”

Această Cale cu opt brațe este clasificată în următorul mod: înțelegerea corectă şi gândirea corectă constituie Înțelepciunea, vorbirea corectă, acțiunea corectă şi modul de viață corect reprezintă etica iar efortul corect, atenția corectă şi concentrarea corectă reprezintă practica spirituală.

II

Vă invit acum să ne concentrăm asupra celui de-al doilea Nobil Adevăr, cel care vorbeşte despre cauza suferinței, aflată după cum am văzut în sete sau dorință. Pornind de aici şi în relație cu această “sete” voi explica pe scurt învățătura buddhistă despre om.

Încep această explicație cu o parabolă foarte sugestivă din literatura buddhistă. În trecut se folosea imaginea unui car cu boi, noi însă pentru că ne aflăm în epoca modernă vom folosi imaginea unui automobil. Aşadar imaginați-vă că aveți înaintea voastră un automobil. Acum, închipuiți-vă că desfaceți una din roți şi că o puneți deoparte. Este această roată automobilul? Luați apoi o altă roată şi procedați la fel punându-vă aceeaşi întrebare. Continuați să desfaceți automobilul în bucăți şi nu vă opriți până când nu a mai rămas nici o piesă asamblată. Întrebați-vă acum din nou: sunt toate aceste componente luate separat, automobilul? Este uşa aceasta, automobilul, roata aceasta ori volanul acesta? Vă veți da seama în mod logic că răspunsul este nu. Atunci ce este de fapt automobilul? Un nume pentru un ansamblu de elemente aflate împreună. Ce este omul din punct de vedere buddhist? Un ansamblu de diverse senzații, sentimente, idei, gânduri, etc., aflate împreună la un moment dat. Caracteristica fundamentală a acestui ansamblu este mişcarea, dinamismul. Ceea ce vedeți dumneavoastră când vă uitați la un om este o imagine a acestei mişcări, o imagine a acestui ansamblu aflat în continuă mişcare. Dacă vă uitați la acea persoană când avea trei ani nu mai vedeați acelaşi lucru. Asta deoarece atunci ați fi observat alt aspect al mişcării. Elementele constitutive ale personalității ar fi avut atunci un alt aspect şi o altă formă. Peste 20 de ani veți vedea spre exemplu, un alt Ion, George sau Mihai. Ceva se mai păstrează, însă în acelaşi timp ceva se schimbă. Eu nu sunt identic cu cel de la trei ani, şi peste 20 de ani nu voi mai fi complet la fel cu cel de acum. Aceasta în buddhism se numeşte doctrina non-egoului, despre care am vorbit la început când am

[1] Renaşterea în diverse forme de existență. Va fi explicată ceva mai încolo.

spus că este a treia caracteristică a existenţei, alături de impermanenţă şi suferinţă. Toate lucrurile există datorită cauzelor şi condiţiilor, aşadar ele nu au o natură propie, o identitate neschimbabilă. De aceea se spune despre ele că sunt vide. Când cauzele şi condiţiile se întrunesc un anumit lucru există, când ele dispar acel lucru dispare de asemenea. Când cauzele şi condiţiile se schimbă acel lucru se schimbă şi el.

"Din moment ce toate lucrurile din lumea fenomenelor apar datorită combinaţiei diverselor cauze şi condiţii, ele sunt relative şi fără substanţă ori entitate de sine stătătoare. Din punctul de vedere al adevărului transcendent, această absenţă a unei entităţi de sine stătătoare este numită Vid (shunyata); din punctul de vedere al lumii fenomenelor este numită Coproducere condiţionată (paticca samuppada) şi constituie doctrina fundamentală a buddhismului care neagă existenţa oricărei forme de fiinţă sau substanţă eternă. Când aceasta este aplicată fiinţelor sensibile care trăiesc în Samsara (lumea iluziei) ea apare sub forma Celor 12 legături ale Coproducerii condiţionate[1]." (Seeker's Glossary of Buddhism) Acestea sunt descrise în felul următor:

1. Prin IGNORANŢĂ sunt condiţionate
2. ACŢIUNILE VOINŢEI sau FORMAŢIUNILE KARMICE
   prin acţiunile voinţei este condiţionată
3. CONŞTIINŢA
   prin conştiinţă sunt condiţionate
4. FENOMENELE MENTALE ŞI FIZICE
   prin fenomenele mentale şi fizice sunt condiţionate
5. CELE ŞASE SIMŢURI corespunzătoare celor cinci organe de simţ (ochi, urechi, nas, limbă, corp) plus mintea.
   Prin cele şase simţuri este condiţionat
6. CONTACTUL SENZORIAL ŞI MENTAL[2]
   prin contactul senzorial şi mental este condiţionată
7. SENZAŢIA
   prin senzaţie este condiţionată
8. DORINŢA, SETEA.
   prin sete este condiţionată
9. AGĂŢAREA
   prin agăţare este condiţionat
10. PROCESUL DEVENIRII
    prin procesul devenirii este condiţionată
11. NAŞTEREA
    prin naştere este condiţionată
12. Decăderea, suferinţa, durerea, disperarea,
    BĂTRÂNEŢEA ŞI MOARTEA.

---

[1] Acestea sunt la fel de importante în buddhism ca şi Cele patru nobile adevăruri.
Când omul moare, acţiunile voinţei sale personale cauzate de ignoranţă (a –II-a şi prima legătură din lanţul Coproducerii condiţionate) vor condiţiona apariţia conştiinţei din noua viaţă (a – III – a legătură) iar odată cu ea apare o nouă fiinţă. Primele două legături sunt considerate cele două cauze trecute (din vieţile precedente); conştiinţa, fenomenele mentale şi fizice, cele şase simţuri, contactul senzorial şi mental, plus senzaţia, sunt cele cinci efecte în prezent; setea, agăţarea şi procesul devenirii reprezintă cele trei cauze în prezent iar naşterea şi moartea sunt cele două efecte în viitor (vieţile viitoare). Vezi explicaţiile despre karmă şi renaştere din paginile următoare.

[2] În buddhism se vorbeşte despre Cele opt conştiinţe care iau naştere atunci când simţurile noastre intră în contact cu obiectele lor: 1) conştiinţa vederii, 2) conştiinţa auzului, 3) conştiinţa mirosului, 4) conştiinţa gustului, 5) conştiinţa atingerii, 6) conştiinţa minţii, 7) conştiinţa (mintea) impură, 8) conştiinţa alaya.
Înţelesul primelor cinci conştiinţe este uşor de dedus aşa că nu mai insist asupra lor.
Conştiinţa minţii integrează percepţiile celor cinci simţuri în imagini concrete şi ia decizii în ceea ce priveşte lumea exterioară.
Conştiinţa (mintea) impură este sursa agăţării şi deci a originii sentimentului de ego precum şi a tuturor iluziilor care provin din a lua drept real ceea ce este doar aparent.
Conştiinţa alaya reprezintă locul unde sunt acumulate sub formă de karmă toate acţiunile şi experienţele care iau naştere prin celelalte şapte conştiinţe, în viaţa aceasta şi în cele precedente, fiind singura care se transmite de la o naştere la alta. Această conştiinţă influenţează la rândul ei lucrările celorlalte.

Acestea fiind explicate să revenim la parabola automobilului. Ce pune în mişcare acest ansamblu numit om? Buddhismul spune: dorința, setea. Diversele noastre dorințe şi tendințe ne fac să mergem în cutare sau cutare direcție, ne schimbă istoria personală şi dau naştere la karmă, la acțiune. Karma este legea cauzei şi a efectului. Cuvântul karma vine de la termenul sanscrit “karman” ce înseamnă acțiune. Acțiune cu gândul, cu fapta şi cuvântul. Există aşadar, trei tipuri de karmă: a gândirii, a vorbirii şi a corpului sau a acțiunii. Tot ceea ce gândim, spunem şi facem va avea un efect în istoria noastră personală. Ceea ce suntem noi acum, este rezultatul a ceea ce am gândit, spus şi făcut în trecut, în altă viață sau în viața actuală, iar ceea ce gândim, spunem şi facem în prezent ne va crea pe noi în viitor. Am zis că omul se află în continuă schimbare şi că peste zece ani, spre exemplu, nu mai este identic cu cel de acum. Am spus însă că deşi nu mai este identic, ceva totuşi se păstrează, ei bine, acest ceva este continuitatea cauzală. Când un om dă foc unei grămezi de paie iar focul se extinde în tot satul şi arde casa unui alt țăran de la celălalt capăt al comunei, primul țăran ar putea spune că el nu este cu nimic vinovat de acest dezastru, pentru că focul ce a ars casa țăranului de la celălalt capăt al comunei nu este identic cu flacăra folosită de el la aprinderea paielor sale. Există însă o continuitate cauzală între primul foc şi cel care a ars casa celui de-al doilea țăran. Aşa stau lucrurile şi în ceea ce priveşte karma. Ansamblul aflat în continuă mişcare, adică omul, e pus în mişcare de dorință, care generează karmă. Noi suntem produsul karmei noastre. Karma poate dura la nesfârşit şi determină naşterea noastră într-o altă viață. Aşadar, am ajuns la ceea ce se numeşte reîncarnare. Din punct de vedere buddhist însă, cuvântul mai potrivit este renaştere. Când zicem reîncarnare este ca şi cum ne-am referi la faptul că ar exista ceva de sine stătător şi neschimbabil care trece de la un corp la altul. Noi însă, în prezentarea noastră, am specificat faptul că ansamblul numit om se află în continuă mişcare şi transformare. Aşadar, cuvântul renaştere este mai potrivit. Omul, chiar şi în viața obişnuită moare şi renaşte în permanență, în funcție de schimbările care apar în tendințele şi dorințele sale. Am dat mai înainte exemplul cu vârsta de trei ani şi cea de 20. Şi din punct de vedere fizic se ştie că celulele noastre se schimbă complet după o anumită perioadă de timp, aşadar nici fizic nu mai suntem identici. În momentul morții karma personală decide forma şi vehicolul, adică corpul pe care ființa îl va avea în următoarea naştere. Dorințele noastre au nevoie de un vehicol care să le urmeze şi să le împlinească în altă viață. Mediul în care ne naştem într-o altă viață şi forma pe care o vom avea depinde de karmă. Nici un om nu poate scăpa de karma sa, spune Buddha.

“Nici în cer, nici în mijlocul oceanului, nici în peşterile din munți:
nu există loc pe lumea aceasta unde să te poți ascunde de (consecințele)
faptele tale.”
Buddha Shakyamuni

Doctrina karmei ne învață că suntem complet responsabili de ceea ce suntem şi de ceea ce vom deveni. Nimeni din afara noastră, fie el zeu, om sau orice altă ființă, nu poate fi tras la răspundere. Merităm tot ceea ce ni se întâmplă, chiar dacă ne este greu să acceptăm asta.

Buddha Shakyamuni a povestit odată o parabolă discipolilor săi, numită “Parabola celor patru soții”.

Era odată un om care avea patru soții. Acesta a devenit la un moment dat foarte bolnav şi trăgea să moară. Simțindu-se singur în apropierea sfârşitului i-a cerut primei sale neveste să îl însoțească în lumea de dincolo.

“Scumpa mea soție”, a spus el, “te-am iubit zi şi noapte şi te-am îngrijit toată viața mea. Acum trebuie să mor. Vrei te rog să vii cu mine oriunde m-aş duce eu după moarte?” La aceste cuvinte se aştepta ca ea să fie de acord, însă răspunsul ei a fost următorul:

“Dragul meu soț, ştiu că m-ai iubit întotdeauna şi că acum trebuie să mori. Din păcate a sosit vremea să ne despărțim, însă eu nu pot să te urmez. La revedere, dragul meu.”

Atunci el şi-a chemat a doua soție şi a rugat-o şi pe aceasta să îl urmeze în moarte. I-a spus:

“Draga mea, ştii bine cât de mult te-am iubit. Uneori îmi era teamă că m-ai putea părăsi, dar am ținut de tine cât am putut. Te rog, vino cu mine,”

A doua soție s-a exprimat față de el într-un mod cam rece: “Dragul meu, prima nevastă a refuzat să meargă cu tine. De ce nu aş proceda şi eu la fel? La urma urmei nu m-ai iubit decât pentru interesele tale egoiste.”

Zăcând în pat, omul a chemat-o pe a treia soție şi i-a adresat aceeaşi rugăminte. Aceasta i-a răspuns cu lacrimi în ochi: “Dragul meu, îmi pare rău de tine şi când mă gândesc la mine mă întristez şi mai tare. De aceea te voi însoți doar până la cimitir. Aceasta o consider ultima mea datorie față de tine.” Aşadar şi a treia soție a refuzat să meargă cu el în moarte.

Aducându-şi aminte de a patra nevastă, de care însă nu îi prea păsase niciodată şi pe care o tratase întotdeauna ca pe o sclavă, arătându-se mai tot timpul nemulțumit de ea, a zis să încerce din nou. Se îndoia că aceasta i-ar fi putut accepta cererea având în vedere comportamentul său față de ea, însă frica şi singurătatea pe care o simțea erau prea puternice. Spre surprinderea lui aceasta a acceptat bucuroasă:

“Voi merge cu tine, dragul meu. Indferent ce s-ar întâmpla sunt hotărâtă să fim împreună pentru totdeauna. Noi doi nu putem fi despărțiți.”

Aceasta este povestea unui om care avea patru neveste. Buddha a încheiat prezentarea ei cu următoarea concluzie: “Fiecare bărbat sau femeie are patru neveste sau soți.” Ce semnifică asta?

Prima “nevastă” este corpul nostru pe care îl iubim zi şi noapte. Dimineața îl spălăm pe față, îl îmbrăcăm şi îl încălțăm. Îi oferim mâncare. Avem grijă de el ca de prima nevastă din poveste, însă din păcate trupul nostru – prima nevastă, nu ne poate însoți după moarte.

A doua nevastă reprezintă averea, lucrurile materiale, banii, proprietățile, faima, poziția socială şi slujba pentru care muncim atât de mult să le obținem şi să le păstrăm. Nici acestea nu au cum să ne urmeze după moarte. Am venit în această lume cu mâinile goale. De-a lungul vieții avem iluzia că am obținut o avere însă în momentul morții mâinile noastre sunt din nou goale. Nu ne putem păstra bunurile materiale şi succesul după moarte, aşa cum a doua nevastă i-a spus soțului ei: “M-ai ținut aproape datorită egoismului tău. Acum însă trebuie să ne despărțim.”

Ce se înțelege prin a treia soție? Toți oamenii au o a treia soție. Aceasta reprezintă relațiile pe care le avem cu părinții, frații şi surorile noastre, toate rudele, prietenii şi societatea în general. Aceştia ne vor însoți cu lacrimi în ochi cel mult până la cimitir, le va părea rău de noi şi vor fi trişti, însă nu ne pot ajuta cu mai mult.

A patra soție este singura care îl va însoți pe om după moarte. Aceasta este karma noastră care ne urmează oriunde am merge, asemenea soției credincioase.

Întrebarea pe care probabil mulți oameni şi-o pun, este dacă această karmă poate fi schimbată, dacă buddhismul recunoaşte existența liberului arbitru. Da, omul îşi poate îmbunătăți karma deşi tendințele karmice din trecut (această viață sau celelalte) îi pot îngreuna foarte mult evoluția spirituală, după cum vom vedea în paginile viitoare. Acum însă voi prezenta alte două parabole în legătură cu cele spuse adineaori.

Demult de tot era un călugăr bătrân care dobândise datorită practicii sale sârguincioase, anumite puteri spirituale. El avea un discipol de opt ani pe nume Sakmi. Într-una din zile călugărul s-a uitat la fața băiatului şi a observat că acesta mai avea de trăit doar câteva luni. Întristat din pricina acestui lucru i-a spus să îşi ia o vacanță lungă şi să le facă o vizită părinților săi. “Nu te grăbi să te întorci prea repede”, a zis călugărul, dorindu-şi ca Sakmi să fie împreună cu familia lui când va muri.

Însă trei luni mai târziu, spre mirarea sa, băiatul se întoarce teafăr şi nevătămat. Când a sosit înaintea lui, l-a privit îndelung şi a observat că soarta copilului era complet schimbată şi că acum urma să trăiască până la adânci bătrâneți.

“Spune-mi tot ce s-a întâmplat cât timp ai fost plecat”, i-a cerut călugărul. Aşa că Sakmi a început să îi povestească despre călătoria sa, despre satele şi oraşele prin care trecuse, de râurile şi munții pe care i-a străbătut. Apoi i-a spus cum într-o zi a ajuns înaintea unui râu care ieşise din albia sa. În timp ce încerca să îşi croiască drum peste acea apă curgătoare, a observat că o colonie de furnici rămăsese prinsă pe o mică insulă formată în mijlocul apei care inundase totul. Mânat de compasiune pentru acele creaturi neputincioase, a luat o ramură de copac şi a întins-o peste o parte din râu până la insulița unde se aflau furnicile. A ținut-o aşa până când a fost sigur că toată colonia a ajuns în

siguranță pe pământ uscat. Apoi şi-a continuat drumul. "Aşa deci", şi-a zis lui însuşi călugărul cel bătrân, "de aceea viața sa i-a fost prelungită".

Faptele pe care le îndeplinim mânați de compasiune ne vor schimba viața în bine iar cele bazate pe răutate o vor afecta în sens negativ.

În Dhammapada se spune: "Pe cel care vorbeşte sau acționeză cu o minte impură, suferința îl urmează aşa cum roata carului urmează paşii unui bou. Pe cel care vorbeşte sau acționează cu o minte curată, fericirea îl urmează asemenea umbrei care nu îl părăseşte niciodată."

Adeseori oamenii se întreabă cum de anumite persoane care duc o viață mizerabilă sau fără să le pese de ceilalți, trăiesc foarte bine şi nu li se întâmplă nimic rău. Visakha, unul din discipolii lui Buddha, vorbeşte despre astfel de oameni în următoarea întâmplare:

"Odată un călugăr s-a aşezat la uşa familiei noastre aşteptând să i se dea de mâncare. Tocmai atunci socrul meu servea orez cu lapte dulce şi îl ignora complet pe cel de afară. Văzându-l cum nu făcea altceva decât să se folosească de meritele acumulate în altă viață şi fără să aibă intenția de a mai planta nimic bun în cea de acum, i-am spus călugărului: "Du-te mai departe venerabile, socrul meu este ocupat să mănânce mâncare veche."

Ne întâlnim adesea cu cei care se complac în a consuma "mâncare veche"; ei sunt acele persoane cărora soarta le-a surâs încă din copilărie – părinți bogați, avantaje materiale, sănătate, etc. – însă care nu fac altceva decât să consume din aceste roade provenite din meritele acumulate în altă viață. Când însă meritele trecute îşi vor încheia influența, dacă nu sunt întregite cu alte fapte bune şi pline de compasiune, ci din contră cu răutate şi egoism, căderea lor va fi inevitabilă. Dhammapada spune: "Fapta rea nu dă roade numaidecât, aşa cum laptele nu se covăseşte imediat ce este muls; ea îl urmează pe nerod ca jarul ce mocneşte sub cenuşă." Consecințele faptelor noastre bune sau rele ne urmează fie în această viață fie în celelalte.

Goana permanentă a egoului condus de dorințele şi karma sa şi însoțită de suferință, naştere şi moarte, nu are sfârşit atâta timp cât el nu atinge Iluminarea sau Trezirea. Un Buddha este cel care iese, evadează din această goană nebună. Cuvântul Buddha înseamnă "Trezitul", adică Trezit către adevărata realitate, către Absolut sau cum vreți să-i ziceți. El trece dincolo de naştere şi moarte, evadând de sub robia karmei. Starea sa în univers este supremă şi dincolo de gândirea noastră aflată încă în sclavia iluziilor.

"De-a lungul multor vieți am rătăcit prin samsara[1]
În căutarea celui care a zidit această casă şi nu l-am găsit.
Dureros este să renaşti iar şi iar.
Dar acum te-am văzut, ziditor[2] al casei
Şi tu nu vei mai înălța casa[3] din nou!
Căpriorii[4] sunt rupți şi stâlpii[5] sunt distruşi.
Mintea mea a atins Necondiționatul[6]
Şi a realizat sfârşitul setei".

Se spune că Buddha Shakyamuni a rostit acest faimos cântec de bucurie în chiar seara ce a urmat Iluminării sale.

Un Buddha are Înțelepciune infinită şi Compasiune infinită, cu care ajută ființele să se elibereze la rândul lor din naştere şi moarte. O doctrină fundamentală a buddhismului este faptul că toate ființele au natura de Buddha. Toate, fără nici o excepție pot deveni la rândul lor un Buddha[7],

[1] Samsara este lumea noastră plină de iluzii, suferință, naştere şi moarte.
[2] Setea.
[3] Corpul: o altă existență supusă iluziei, naşterii şi morții.
[4] Patimile oarbe (bonno).
[5] Ignoranța.
[6] Nirvana – termen identic cu starea de Buddha, Buddheitatea, Tărâmul Pur
[7] Tradiția vorbeşte de existența mai multor Buddha care au atins Eliberarea cândva în trecutul îndepartat sau o vor atinge în viitor. După cum vom vedea în paginile ce urmează, unii dintre aceşti Buddha transcendenți asistă practicanții în evoluția către propria lor Eliberare. Buddha Amida, pe care se bazează şcoala Jodo Shinshu, este unul dintre cei mai

urmând calea pe care Shakyamuni, Buddha istoric, a lăsat-o pentru noi. În buddhism situaţia este altfel decât în creştinism, deoarece aici nu se recunoaşte existenţa unui Dumnezeu creator, legiuitor şi judecător. Totul ţine de karmă iar un Buddha nu este un creator, legiuitor sau judecător, însă aşa cum am precizat înainte, starea sa în univers este supremă. El este doar Trezitul, şi acţionează ca îndrumător şi salvator, capabil de adevărata Compasiune care nu mai este înrobită de ataşamentele şi iluziile fiinţelor obişnuite. Prin buddhism, realitatea ultimă, Eliberarea sau Nirvana, este accesibilă tuturor dacă urmează Calea lăsată de Buddha.

Pentru a ilustra mai bine faptul că toate fiinţele au natura de Buddha, în Sutra Lotusului ni se povesteşte următoarea parabolă:

Un sărac şi-a vizitat odată un prieten apropiat pentru a-i cere ajutorul. În timp ce beau ei vin împreună săracul a adormit. Celălalt, fiind chemat cu treburi urgente în altă parte a trebuit să plece însă nu înainte de a coase o piatră preţioasă într-unul din colţurile hainei pe care o purta prietenul său. Acesta, nefiind conştient de diamant, nu l-a folosit niciodată, nici măcar atunci când ar fi avut mare nevoie de el. De-abia după mai mulţi ani, când s-au întâlnit din nou, cel care i-l cususe în haină i-a arătat prietenului său unde îl aşezase, făcându-l astfel capabil să iasă din problemele pe care le avea.

Piatra preţioasă reprezintă aici natura de Buddha care se găseşte în fiecare dintre noi. Ignoranţa omului care nu avea habar de prezenţa ei reprezintă iluzia ce ne face să nu fim conştienţi de ea, să nu o căutăm ci să ne mulţumim cu scopuri inutile.

## III

În buddhism, practica spirituală, trăirea, este lucrul cel mai important. Buddhismul nu este o abstracţiune fără legătură cu existenţa ci o metodă vie şi dinamică ce trebuie trăită şi experimentată aici şi acum. "Cel mai mare păcat în buddhism este aţi trăi viaţa degeaba", spunea un preot Jodo Shinshu. Maeştrii din vechime ne îndeamnă să ascultăm învăţătura şi să urmăm Calea ca şi cum aceasta ar fi ultima zi din viaţa noastră. Şi într-adevăr aceasta ar putea să fie ultima zi. În Sutra în 42 de secţiuni se povesteşte:

"Buddha l-a întrebat pe un novice: ''Cât de lungă este viaţa omului?'' Acesta a răspuns: ''Câteva zile''. Buddha a spus: ''Discipolul nu a înţeles Calea.'' Apoi a întrebat un alt novice: ''Cât de lungă este viaţa omului?'' ''Cât timpul pentru o masă'', a răspuns acesta. Buddha a spus: ''Discipolul nu a înţeles Calea.'' Întorcându-se către al treilea a întrebat: ''Cât de lungă este viaţa omului?'' Acesta a răspuns: ''Cât o respiraţie''. Buddha a spus: ''Discipolul a înţeles Calea".

"Nu am timp, viaţa şi moartea sunt foarte importante" este atitudinea pe care trebuie să o aibă un buddhist. Pentru a scoate în evidenţă importanţa concentrării asupra a ceea ce este cu adevărat important în viaţa noastră spirituală, Buddha Shakyamuni a povestit discipolilor săi parabola omului rănit de o săgeată otrăvită:

Era aşadar un om ce fusese rănit de o săgeată otrăvită. Imediat prietenii lui s-au grăbit să îi scoată săgeata şi să-i salveze viaţa. Însă cel rănit ajunge să se împotrivească zicând: "nu vreau să îmi scoateţi această săgeată până când nu aflu cine a slobozit-o către mine, din ce clan făcea parte, din ce lemn era făcut arcul, ce pene a folosit, etc." Buddha şi-a întrebat discipolii săi dacă acest om proceda corect, dacă într-adevăr merita să aştepte până când găsea un răspuns la toate aceste întrebări sau pur şi simplu trebuia să lase să i se scoată săgeata şi să îşi salveze viaţa. Este de la sine înţeles că acest om era idiot. Însă el nu este doar un personaj dintr-o poveste ciudată sau amuzantă ci ne reprezintă pe noi toţi ce la fel ca şi el ne preocupăm de o mulţime de lucruri inutile şi fără de răspuns, neglijând ceea ce este cu adevărat important: starea noastră de fiinţe aflate în iluzie şi suferinţă. Există întrebări care frământau minţile multor căutători spirituali din vremea lui Shakyamuni, precum cele legate de începutul sau sfârşitul lumii, dacă universul este finit sau infinit, pe care însă Buddha le-a tratat cu tăcere indicând asupra faptului că astfel de întrebări nu au nici o utilitate din punct de vedere spiritual deoarece, pe lângă faptul că sunt fără răspuns, nu duc la nici o

populari şi veneraţi Buddha.

transformare autentică. Săgeata este cea care trebuie scoasă întâi, adică distrusă iluzia care înlănţuie fiinţele şi duce la naşterea repetată însoţită de suferinţă iar de restul ne vom putea ocupa după aceea.

Seriozitatea cu care ar trebui să tratăm Calea buddhistă ne este explicată foarte viu în următoarea întâmplare:

Un Maestru i-a propus într-o zi unui rege nebuddhist din India să ia un om condamnat la moarte şi să îl pună să care un vas plin cu ulei pe o distanţă foarte mare, până într-un anumit loc şi înapoi, spunându-i că îl va elibera dacă nu varsă nici o picătură. De-a lungul drumului pe unde avea să treacă condamnatul să pună mai multe femei frumoase care să danseze şi să cânte iar dacă acesta scapă o singură picătură să îl execute pe loc. Maestrul l-a întrebat pe rege: "Ce crezi că va spune condamnatul dacă va reuşi să se întoarcă fără să verse nici o picătură?" Regele a făcut întocmai iar omul s-a întors cu uleiul întreg. Apoi l-a întrebat: "Ce ai văzut pe drum?" "Nimic", a răspuns condamnatul, "tot ce am făcut a fost să mă concentrez asupra uleiului, să nu scap nici o picătură. Nu am văzut şi nu am auzit nimic altceva."

Regele l-a întrebat pe Maestru: "Ei, care este înţelesul acestor lucruri?" Maestrul i-a răspuns: "Condamnatul este asemenea discipolului buddhist. Amândoi privesc viaţa şi moartea ca fiind mult prea importante pentru a-şi pierde vremea cu deşertăciunile acestei lumi."

Din contră, cei inconştienţi de gravitatea situaţiei în care se află ca fiinţe condamnate să se învârtească la nesfârşit în cercul plin de suferinţă al iluziei, sunt descrişi de Buddha în următoarea parabolă:

Un om încerca să îşi croiască drum printr-o pădure deasă, plină de mărăcini şi pietre. Deodată a apărut înaintea lui un elefant şi a început să îl urmărească. Înfricoşat, a luat-o la goană şi văzând înaintea lui o fântână a decis să se ascundă în ea, însă a constatat cu groază că pe fundul acesteia se afla o viperă. Totuşi, neavând altă soluţie a sărit în ea şi s-a prins de o plantă agăţătoare care creştea acolo. Uitându-se în sus a văuzut doi şoareci, unul alb şi unul negru, care rodeau planta. Deasupra feţei lui era un stup de albine din care picura din când în când puţină miere. Văzându-l, acest personaj complet inconştient de situaţia periculoasă în care se afla, a început să guste cu lăcomie din miere. Un om bun a apărut la suprafaţa fântânii şi a vrut să îi arate o cale de scăpare, însă cel lacom l-a implorat să îl mai lase puţin până se va sătura.

Pădurea cea deasă, plină de mărăcini şi pietre, este lumea iluziei în care trăim noi, cu toate obstacolele pe care un om le are de înfruntat în viaţă. Elefantul reprezintă moartea; vipera, bătrâneţea; planta agăţătoare, naşterea iar cei doi şoareci, ziua şi noaptea. Picăturile de miere reprezintă patimile oarbe cărora omul li se dedă întotdeauna cu lăcomie, inconştient de situaţia sa adevărată. "Lasă că de asta ne este dată viaţa ca să ne simţim bine, să ne distrăm cât mai avem timp", spune "înţelepciunea" lumii, însă la capătul fântânii aşteaptă vipera bătrâneţii care duce în cele din urmă la moarte. Sau cine ştie, şoarecii îşi pot termina treaba şi mai devreme. Personajul parabolei ne reprezintă pe noi, fiinţele afundate în iluzie iar omul cel bun este Buddha.

În ceea ce priveşte practica buddhistă, ea nu este una singură valabilă pentru toţi. De ce există aşadar mai multe tipuri de practici şi implicit mai multe şcoli buddhiste? Răspunsul este simplu: pentru că sunt mai multe tipuri de oameni. În buddhism există doctrina numită upaya – adică metode potrivite pentru oameni diferiţi. Învăţătura lui Buddha este adaptabilă diverselor categorii de oameni, diverselor temperamente şi capacităţi. Shakyamuni a ţinut întotdeauna cont de acest lucru când şi-a predicat învăţătura, timp de 45 de ani. Există bineînţeles, anumite doctrine fundamentale care aparţin tuturor învăţăturilor buddhiste, cum sunt cele despre care am vorbit mai înainte, însă apar accente diferite în ceea ce priveşte abordarea practică. Pentru a ilustra acest lucru voi prezenta următoarea parabolă ce se găseşte în Sutra Lotusului:

Un tată a fost despărţit de fiul său când acesta era încă foarte tânăr. De-a lungul timpului tatăl a devenit bogat iar fiul a căzut în sărăcie, fiind nevoit chiar să cerşească pentru a-şi asigura existenţa. Într-una din peregrinările lui acesta a ajuns din întâmplare în zona unde se afla palatul tatălui său. Recunoscându-l, acesta din urmă a pus să fie adus înaintea lui, însă din cauză că fiul s-a speriat foarte tare l-a lăsat până la urmă să plece. Apoi a trimis doi oameni care l-au întrebat dacă nu cumva ar dori să muncească pe domeniul acelui om bogat. Cerşetorul a fost de acord şi a lucrat în acest fel timp de mulţi ani.

Într-una din zile proprietarul l-a chemat la el şi i-a spus că datorită seriozităţii şi conştiinciozităţii cu care îl servise atâţia ani de zile a hotărât să îl recompenseze numindu-l administrator al averii şi domeniilor sale. După ce au mai trecut alţi ani, omul bogat şi-a chemat familia şi tot clanul pentru a-i anunţa că cerşetorul era în realitate fiul său de care fusese despărţit timp îndelungat, pe care acum îl primea înapoi şi îl numea moştenitor al tuturor posesiunilor sale. Când cerşetorul a auzit acest lucru a rămas foarte surprins, gândindu-se că a primit ceva neaşteptat, însă de fapt totul a fost al lui dintotdeauna.

În această parabolă fiul reprezintă fiinţele obişnuite care nici nu îşi imaginează că au în ele însele natura de Buddha. Tatăl este Buddha Shakyamuni care le conduce prin diferite metode, pas cu pas, către realizarea acestei naturi.

Sutra Lotusului ne prezintă o altă parabolă la fel de sugestivă şi tot pe această temă, a metodelor potrivite:

Un om bogat avea o casă foarte mare cu o singură uşă, al cărei lemn se uscase foarte mult din cauza trecerii timpului. La un moment dat a izbucnit un incendiu care a cuprins toată clădirea. Copiii omului erau înauntru şi se jucau, inconştienţi de situaţia lor. Tatăl i-a strigat să iasă imediat afară căci casa ardea şi ei erau în pericol să moară, însă cum aceştia nu cunoşteau înţelesul cuvintelor "foc" şi "moarte" continuau să se joace la fel ca înainte. Gândindu-se atunci la o strategie, le-a promis noi jucării pentru a-i tenta să părăsească locul cuprins de flăcări: "Veniţi afară copii şi vă voi oferi care trase de boi, care trase de căprioare şi care trase de capre." Auzind acest lucru copii au ieşt imediat, atraşi de perspectiva noilor jocuri, însă odată ajunşi în siguranţă au găsit doar care trase de boi (cele mai bune mijloace de transport în acea vreme).

În această parabolă, casa ce arde reprezintă existenţa lumească; focul, patimile cauzate de furie, lăcomie şi iluzie; omul bogat, pe Buddha; copii, fiinţele sensibile iar jocurile pe care aceştia le jucau, plăcerile simţurilor. Exact precum copii care au primit care trase de boi, toţi buddhiştii ce urmează Calea cu seriozitate vor dobândi Nirvana ultimă.

Una din împărţirile făcute diverselor practici buddhiste şi învăţături aferente lor este următoarea:

1. Theravada (şcoala celor vechi) – se bazează mai mult pe practica în mânăstire şi pe obţinerea Eliberării individuale[1]. Este răspândită în principal în Asia de sud-est.
2. Mahayana (Marele Vehicul) – accentul este pus asupra faptului că apariţia lui Buddha în lume are drept scop Eliberarea tuturor fiinţelor, indiferent de capacităţile lor. Importanţa devoţiunii laice este mult crescută faţă de prima categorie. Adeptul vizează atingerea Buddheităţii atât pentru el cât şi pentru ceilalţi.
   Cuprinde mai multe şcoli răspândite în general în Tibet, China, Japonia. Tradiţia Tărâmului Pur, din care face parte şi şcoala Jodo Shinshu[2], este o ramură a buddhismului Mahayana.

În prezentarea noastră de acum înainte ne vom concentra doar asupra buddhismului Mahayana.

Principiul fundamental al practicilor şi învăţăturilor buddhiste Mahayana (şi al eticii buddhiste) este pietatea filială faţă de toate fiinţele. Iată două citate ce reprezintă acest principiu:

"Un discipol al lui Buddha trebuie să aibă o inimă plină de compasiune şi să cultive practica de a elibera toate fiinţele. El trebuie să gândească în acest mod: de-al lungul multor eoni, toate fiinţele de parte bărbătească au fost tatăl meu şi toate fiinţele de parte femeiască au fost mama mea. Eu am fost născut din ele." Brahmajala Sutra[3]

---

[1] Cel care urmăreşte obţinerea Iluminării individuale şi evadarea personală din naştere şi moarte este numit Arhat. Reprezintă idealul buddhismului Theravada.

[2] Termenul Jodo Shinshu înseamnă: "Adevărata esenţă a şcolii Tărâmului Pur" şi reprezintă tradiţia buddhistă înfiinţată în Japonia de Shinran Shonin (1173-1262). Foarte des este folosită prescurtarea Shin.

[3] Brahmalaja Sutra în sanscrită, Fan-wang în chineză, Bommo ky*o* în japoneză, Pham-Vong Kinh în vietnameză, Brahma Net Sutra în engleză.

Aceasta este o sutră foarte importantă în buddhismul Mahayana, tradusă în chineză de Kumarajiva, în anul 406 e.n. (dinastia Chin târzie). A nu se confunda cu textul cu acelaşi nume ce se găseşte în Digha Nikaya din canonul Theravada în limba pali.

"Toate ființele sensibile fără nici o excepție, au fost părinții sau frații și surorile noastre de-a lungul nenumăratelor vieți, în multe stări de existență." Shinran Shonin, fondatorul școlii Jodo Shinshu (Shin).

Pietatea filială față de toate ființele este în strânsă legătură cu doctrina buddhistă a interdependenței, în conformitate cu care toate ființele și lucrurile din univers se află în strânsă legătură unele cu altele și se influențează reciproc. Nimeni nu există separat ci fiecare dintre noi trăiește în relație cu toți ceilalți.

Se povestește că în cerul marelui zeu Indra există o minunată plasă ce a fost atârnată într-un așa mod încât se întinde la infinit în toate direcțiile. În fiecare ochi al acesteia există câte un diamant strălucitor și cum plasa este infinită diamantele sunt și ele în număr infinit. Dacă alegem la întâmplare unul dintre ele și ne uităm cu atenție observăm că pe suprafața sa bine lustruită sunt reflectate toate celelalte diamante din plasă, infinite la număr. Pe lângă asta, fiecare diamant reflectat în cel ales de noi le reflectă la rândul lui pe celelalte, existând așadar un proces infinit de reflectare.

Această imagine a plasei cu diamante a zeului Indra este una des folosită în buddhism pentru a ilustra infinitatea de relații reciproce între toți membrii Universului.

Voi introduce acum, în legătură cu aceste lucruri pe care tocmai le-am explicat, termenul "Bodhisattva" care în traducere înseamnă "ființe ale Iluminării". Acest cuvânt reprezintă cel mai înalt ideal buddhist Mahayana și apare ca urmare a înțelegerii noțiunii de pietate filială universală și a doctrinei interdependenței. Toate ființele sunt invitate să se împărtășească din Iluminarea unui Buddha. În buddhismul Mahayana, adeptul pornește pe cale cu scopul de a atinge Eliberarea (a deveni un Buddha) nu doar pentru sine însuși ci și pentru ceilalți[1]. Cel care aspiră la Eliberarea sa și a celorlalți este un Bodhisattva.

Oricine poate fi un Bodhisattva dacă urmează această cale, însă practica nu este deloc ușoară. Cel care aspiră la a fi un Bodhisattva face următoarele legăminte, pe care încearcă să le aducă la perfecțiune:

1. Oricât de perfect ar fi un Buddha, fac legământ să devin ca el.
2. Oricât de profundă ar fi Dharma (învățătura buddhistă), fac legământ să o înțeleg pe toată
3. Oricât de numeroase ar fi patimile, fac legământ să le înving pe toate.
4. Oricât de numeroase ar fi ființele, fac legământ să le salvez pe toate.

În buddhism se vorbește de existența a două tipuri de Bodhisattva:

1. Bodhisattva pământești – orice practicant buddhist care se angajează pe cale mânat de compasiunea pentru ceilalți și care aspiră să atingă Eliberarea pentru el și ceilalți
2. Bodhisattva transcendenți – Bodhisattva care au atins Buddheitatea și au îndeplinit practica celor șase paramita (explicate mai jos), au înțelepciune perfectă și nu mai sunt supuși nașterii și morții. Apar în forme diferite[2] pentru a ajuta ființele și sunt obiectul venerației credincioșilor.

Există multe explicații ale termenului "Bodhisattva" în literatura buddhistă însă în general vorbind, el desemnează acțiunea non-egoistă și dăruirea necondiționată către toate ființele. Un Bodhisattva lucrează la nesfârșit pentru Eliberarea tuturor, neavând niciodată odihnă atât timp cât mai există o singură ființă neeliberată.

În practica sa, Bodhisattva urmărește dezvoltarea celor șase perfecțiuni (paramita), numite și "Cele șase tipuri de practici prin care un Bodhisattva atinge Buddheitatea" și anume: 1. dăruirea, generozitatea (dana), 2. etica și comportamentul perfect (sila), 3. perseverența (ksanti), 4. silința (virya), 5. meditația (dhyana) și 6. înalta înțelepciune (prajna). Acestea reprezintă rezumatul Căii cu Opt Brațe, prezentat mai sus.

Împlinirea căii de Bodhisattva înseamnă a deveni un Buddha.

---

[1] Aspirația de a atinge Eliberarea pentru sine și pentru ceilalți este numită Trezirea Minții Bodhi.

[2] Unul dintre cei mai venerați este Bodhisattva Kannon (Avalokitesvara în sanscrită) – Bodhisattva al Compasiunii, care alături de Bodhisattva Seishi (Mahasthamaprapta în sancrită.) îl asistă pe Buddha Amida.

Iată o parabolă ce reprezintă idealul de Bodhisattva precum şi varietatea de metode pe care buddhismul Mahayana le pune la dispoziția ființelor.

Să ne imaginăm că undeva în Africa este o foamete mare. Oamenii sunt slabi şi vlăguiți iar suferința este teribilă. Într-un anumit oraş al țării, lovit şi el de această urgie, trăiesc doi oameni, unul tânăr (simbol pentru Bodhisattva) şi altul bătrân, amândoi având o cantitate foarte mare de grâu, suficient de multă pentru a hrăni întreaga populație.

Bătrânul pune la uşa sa următoarea inscripție: "Oricine vine la mine i se va da de mâncare", însă imediat sub aceasta aşează o serie de reguli şi condiții. Dacă oamenii vor mâncare trebuie să vină la anumite ore iar nu mai târziu sau mai devreme. Apoi trebuie să aducă cu ei vase de anumite forme şi mărimi, să le țină într-un anumit mod şi să ceară mâncarea folosind anumite cuvinte care trebuiesc rostite într-un limbaj arhaic. Pe lângă aceste impedimente, nu mulți oameni puteau să vadă inscripția deoarece bătrânul locuia pe o stradă nu prea umblată. Dintre cei care totuşi o vedeau puțini erau cei care primeau efectiv de mâncare, mulți fiind descurajați de lista plină de reguli. Când era întrebat de ce impunea atâtea condiții, bătrânul răspundea:
"Aşa era pe vremea bunicului meu ori de câte ori apărea vre-o nenorocire ca aceasta. Ceea ce era bine atunci trebuie să fie bine şi acum. Cine sunt eu să schimb lucrurile?" El mai adăuga apoi că dacă oamenii vor într-adevăr mâncare, vor respecta oricât de multe reguli pentru a o obține iar dacă nu le respectă înseamnă că de fapt nu le este foame.

Între timp, orăşeanul mai tânăr căra într-una saci întregi cu grâu şi mergea din poartă în poartă oferindu-le tuturor. Imediat ce un sac se golea, fugea repede acasă, umplea altul şi o lua de la capăt. În acest fel a reuşit să ofere o cantitate foarte mare de grâne întregului oraş. Oricine îi cerea primea imediat. Era atât de energic în acțiunea lui de a-i hrăni pe cei flămânzi încât nu se abținea să meargă în cele mai sărace, întunecate şi mizerabile spelunci, unde în mod normal oamenii "respectabili" nu se aventurează niciodată. Singura lui motivație era că nimeni nu trebuie să moară de foame. Unii spuneau că este un om băgăreț şi sâcâitor sau că ia prea multe asupra lui însuşi. Alții merg atât de departe încât să afirme că se amestecă în legea karmei sau că risipeşte o mulțime de grâu deoarece oamenii iau mai mult decât au nevoie. Tânărul însă nu se sinchisea deloc de aceste cuvinte, ba chiar spunea că este mai bine să se risipească câteva kilograme decât să existe cineva care să moară de foame.

Odată se întâmplă să treacă pe lângă casa bătrânului. Acesta stătea afară fumând liniştit din pipă, deoarece nu era încă timpul să ofere grâu. Văzându-l pe tânăr grăbindu-se cu un sac în spinare, îi spuse: "Arăți foarte obosit. De ce nu o iei mai uşor?" Tânărul i-a răspuns respirând din greu: "Nu pot. Sunt încă foarte mulți oameni cărora nu li s-a dat de mâncare." Bătrânul dădu din cap a mirare.
" Lasă-i să vină la tine, de ce trebuie să năvăleşti aşa peste ei?"
"Sunt prea slăbiți ca să vină ei la mine. Nu pot nici măcar să meargă şi dacă nu mă duc eu la ei vor muri", spuse tânărul grăbindu-se cât putea de mult.
"Păcat", adăugă bătrânul, "trebuiau să vină mai devreme, când erau încă puternici. E vina lor că nu s-au gândit dinainte."
Însă tânărul nostru nu mai auzi aceste cuvinte, fiind deja departe, gata să se întoarcă acasă pentru un alt sac. Bătrânul se ridică şi mai adăugă încă o altă listă sub prima: "Reguli pentru citit regulile".

Mahayana face Dharma accesibilă oricui, oriunde ar fi şi în orice stare s-ar afla. De aceea este numită Marele Vehicol ce promite tuturor şansa de a obține Iluminarea supremă, oferindu-le metode potrivite cu nivelul lor de dezvoltare spirituală. Vom vedea mai încolo, în paginile ce urmează, cum Legământul Principal al lui Buddha Amida duce această tendință pe cele mai înalte culmi, distrugând odată pentru totdeauna orice fel de discriminare între tineri şi bătrâni, bărbați şi femei ori chiar între buni şi răi.

O altă clasificare[1] a învățăturilor şi practicilor buddhiste, de data aceasta în funcție de capacitățile ființelor, este cea făcută de Tao'ch'o din China:

1. Calea Puterii personale (Calea Înțelepților).

Mai este numită şi Calea dificilă deoarece se referă la îndeplinirea tuturor practicilor buddhiste şi la atingerea Eliberării supreme prin propriile eforturi personale. Pe această cale adeptul

[1] Această clasificare cuprinde învățături şi practici Mahayana dar şi Theravada.

este singur cu el însuşi şi în luptă cu patimile care îl înlănţuie în naştere şi moarte. Este o cale eroică, necesitând de cele mai multe ori retragerea în mănăstire. Ea presupune acumularea de merite deosebite care apoi sunt transferate în scopul atingerii Eliberării supreme. Shakyamuni, fondatorul buddhismului, este un exemplu viu a acestei căi dificile deoarece el a atins Eliberarea prin sine însuşi, în urma unor practici care au durat mai multe vieţi până să ajungă la cea pe care o cunoaştem noi din istorie. Însă nu toţi oamenii sunt capabili să îi urmeze exemplul, iar Shakyamuni a ştiut acest lucru, tocmai de aceea, urmând strategia metodelor potrivite (upaya), a propovăduit şi o a doua cale, numită Calea Puterii Celuilalt sau Calea uşoară.

2. Calea Puterii Celuilalt (Calea Tărâmului Pur) – dezvoltare a tradiţiei Mahayana.

Calea Puterii Celuilalt, este calea bazată pe ajutorul Compasiunii lui Buddha Amida. Un Buddha, atingând Eliberarea supremă are Inţelepciune Infinită şi Compasiune Infinită şi lucrează în permanenţă la salvarea tuturor fiinţelor[1]. Cei incapabili să urmeze practica dificilă a Căii Înţelepţilor pot urma Calea credinţei în salvarea oferită de acest Buddha, numit Amida. Amida vine de la termenii sanscriţi Amitabha si Amitayus, care înseamnă Viaţă Infinită şi Lumină Infinită, termeni ce ilustrează Înţelepciunea şi Compasiunea sa. Din moment ce toate fiinţele au natura de Buddha, aşa cum am spus mai înainte, înseamnă că în "trecutul fără de început" şi "viitorul fără de sfârşit" au existat şi vor exista nenumăraţi Buddha. Unul dintre aceşti Buddha care a atins, în conformitate cu sutrele[2], Eliberarea supremă în urmă cu multe kalpa[3], într-o altă eră decât cea în care trăim noi acum, a făcut legământ că va salva toate fiinţele sensibile care se încred în el, indiferent de capacităţile lor[4]. Am vorbit mai înainte de legămintele Bodhisattva. Acele patru legăminte sunt legămintele universale pe care orice adept buddhist care aspiră să devină un Bodhisattva le poate face când se angajează pe calea buddhistă. În momentul când le aduce la îndeplinire devine un Buddha. În conformitate cu învăţătura lui Buddha Shakyamuni[5], Amida a fost el însuşi un Bodhisattva pe nume Dharmakara (Hozo în jap.) şi care a făcut la începutul practicii sale unele legăminte, însă acestea au fost diferite şi mult mai profunde decât ale altor Bodhisattva. Aceste legăminte sunt în număr de patruzeci şi opt iar printre ele se află unul special, numit al Optsprezecelea Legământ sau Legământul salvării prin nembutsu[6]. Acesta zice[7]:

> "Dacă după ce voi atinge Buddheitatea, fiinţele sensibile din cele
> zece direcţii care se încred în mine cu o minte sinceră şi aspiră să se
> nască în Tărâmul[8] meu, rostind Numele (Namo Amida Butsu) meu
> chiar şi numai de zece ori, nu se vor naşte acolo, fie ca eu să nu ating
> cea mai înaltă Iluminare."

După ce a adus aceste legăminte la perfecţiune în urma unor practici dificile care au durat multe kalpa, Bodhisattva Dharmakara a atins Eliberarea supremă şi a devenit Buddha Amida. Practica

[1] În Mahayana, spre deosebire de Theravada, Compasiunea activă a Buddhaşilor şi Bodhisattvaşilor este adesea invocată de adepţi pentru a-i susţine şi asista în drumul spre Iluminare, dintre aceştia Buddha Amida jucând rolul cel mai important datorită uşurinţei cu care oamenii pot urma metoda bazată pe el.

[2] Discursurile lui Buddha Shakyamuni înregistrate în scris de discipolii săi.

[3] Kalpa este o perioadă de timp incomparabil de lungă

[4] "Indiferent de capacităţile lor" – aspect foarte important de care trebuie ţinut seama când studiem buddhismul Jodo Shinshu. Spre deosebire de alţi Buddha sau Bodhisattva a căror asistenţă trebuie însoţită şi de eforturile mai mici sau mai mari ale practicantului, Buddha Amida este singurul Buddha care nu pretinde nici un merit din partea credinciosului. Salvarea sa este necondiţionată, aşa cum vom vedea în paginile următoare.

[5] Buddha Shakyamuni a predicat despre acest alt Buddha, numit Amida, care a atins Eliberarea în trecutul îndepărtat.

[6] Nembutsu este recitarea Numelui lui Buddha Amida – Namo Amida Butsu. "Namo" înseamnă "a se refugia în" şi "omagiu lui"; "Butsu" înseamnă Buddha.

[7] Citatul este din Marea Sukhavati-Vyuha Sutra (Bussetsu Muryoju Kyo, în japoneză) – Sutra despre Buddha al Vieţii Infinite. Face parte din Cele trei sutre ale Tărâmului Pur, celelalte două fiind Mica Sukhavati-Vyuha Sutra (Bussetsu Amida Kyo) – Sutra despre Buddha Amida şi Amitayur Dhyana Sutra (Bussetsu Kammuryoju Kyo) – Sutra Contemplaţiei asupra lui Buddha al Vieţii Infinite.

[8] Se referă la Tărâmul Pur al lui Buddha Amida; acest termen este identic cu Nirvana. Naşterea în Tărâmul Pur este numită "naşterea fără de naştere" adică atingerea naturii de Buddha.

buddhismului Jodo Shinshu este recitarea Numelui lui Buddha Amida având credință în Legământul său principal şi recunoştință pentru salvarea oferită de acesta.

IV

Înaintarea pe calea buddhistă bazându-ne exclusiv pe puterea personală nu este un lucru uşor. Aspirațiile pe care le trezim în noi, oricât de profunde şi minunate, pot fi împiedicate să se împlinească din cauza greutăților cu care ne confruntăm pe cale. Influența karmei din trecut ne poate da mult de furcă în viața noastră spirituală. Discuția dintre Shinran şi Yuien-bo referitoare la acest subiect şi redată în Tannisho este foarte sugestivă:

"Gândurile bune apar în noi sub imboldul karmei bune din trecut, în timp ce răul ajunge să fie gândit şi înfăptuit prin acțiunea karmei rele. Regretatul nostru Maestru spunea: ' Să ştiți că orice faptă rea pe care a-ți făcut-o, fie ea şi una atât de mică precum un fir de praf, îşi are cauza în karma din trecut.'
Mai mult decât atât, Maestrul m-a întrebat odată: 'Yuien-bo, eşti gata să accepți tot ceea ce îți spun eu?'
'Da', am răspuns.
'Aşadar nu te vei abate de la ceea ce îți voi spune?', a repetat el. Am afirmat cu smerenie că nu. Atunci el a zis: 'Acum vreau să ucizi o mie de oameni. Dacă faci astfel, te vei naşte cu siguranță în Tărâmul Pur.'
Eu am răspuns: 'Deşi mă instruieşti să fac asta, mă tem că nu am puterea să ucid nici măcar un singur om'.
'Atunci de ce ai spus că vei face tot ceea ce îți cer?' Şi a continuat:
'De aici ar trebui să îți dai seama că dacă noi am putea să acționăm aşa cum dorim, înseamnă că atunci când ți-am spus să ucizi o mie de oameni pentru a te naşte în Tărâmul Pur, ar fi trebui să faci imediat asta. Dar din moment ce îți lipseşte cauza karmică ce te-ar face să ucizi chiar şi un singur om, nu vei ucide. Nu este vorba că nu ucizi pentru că inima ta este bună. În acelaşi fel, un om îşi poate dori să nu facă vre-un rău nimănui şi totuşi să sfârşească prin a omorî o sută sau o mie de oameni"

În practica buddhistă introspecția personală are un rol covârşitor. Urmând Calea, adeptul devine "intim cu propria sa karmă" şi ajunge să cunoască multe aspecte ale personalității sale până atunci probabil necunoscute sau neluate în seamă. Una din întrebările pe care oricine şi le pune atunci când se angajează cu hotărâre pe calea buddhistă şi ia în serios "problema vieții şi a morții" este ce şanse reale sunt pentru ca eforturile sale să îşi atingă scopul, adică realizarea Eliberării ultime.
Asemenea unor fire de praf aruncate pe apă şi care se vor scufunda indiferent cât de mici ar fi, influențele negative ale unor iluzii considerate neimportante pot avea consecințe din cele mai nefaste în plan spiritual. Însă o piatră imensă nu se va scufunda niciodată dacă este pusă într-o barcă şi poate astfel ajunge pe celălalt țărm. Aici, piatra simbolizează karma negativă şi patimile noastre care fără ajutorul Compasiunii lui Buddha Amida ne-ar afunda pentru totdeauna în oceanul naşterii şi al morții. Barca simbolizează Legământul salvării prin nembutsu care ne acceptă aşa cum suntem şi ne trece pe celălalt țărm al Nirvanei.

În buddhismul Jodo Shinshu credința are două aspecte importante, numite dubla convingere profundă[1]:

[1] Această dublă convingere profundă nu este altceva decât Înțelepciunea (înțelegerea corectă şi gândirea corectă) din Calea cu opt brațe, în timp ce Practica spirituală (efortul corect, atenția corectă şi concentrarea corectă) este reprezentată de nembutsu-l Legământului Principal. Etica (vorbirea corectă, acțiunea corectă şi modul de viață corect) se referă la încercarea de a respecta preceptele din recunoştință față de Buddha Amida şi ființele sensibile, după cum vom vedea din explicațiile capitolului următor.

1. Înțelegerea profundă a faptului că nu suntem altceva decât nişte muritori de rând, aflați sub influența tendințelor noastre negative şi fără nici o speranță de a se salva prin ei înşişi. Aceasta reprezintă cunoaşterea adâncă a naturii umane aşa cum este ea.
2. Înțelegerea profundă a faptului că Legământul Principal al lui Amida ne va salva fără nici o discriminare şi că este direcționat în mod special către ființe precum noi înşine. Aceasta reprezintă încrederea din toată inima în Compasiunea lui Buddha Amida.

Trezirea credinței în Compasiunea lui Buddha Amida, reprezentată de Legământul său principal, este experiența crucială a unui adept Jodo Shinshu. Ea este numită shinjin, adică în traducere "inima încrezătoare". Această experiență este cea care conduce adeptul, prin puterea Legământului, către atingerea Nirvanei. Din momentul trezirii credinței şi până la moarte el se află în ceea ce se numeşte "stadiul celor asigurați de Nirvana" ori "stadiul de non-retrogresiune" deoarece de acum înainte el nu va mai renaşte în stările de existență în care sunt destinați cei aflați sub influența karmei lor negative.

Rennyo, al optulea Monshu (Patriarh) al şcolii Jodo Shinshu spunea într-una din scrisorile sale:

"Atingerea inimii încrezătoare se găseşte în înțelegerea celui de-al Optsprezecelea Legământ. A înțelege acest Legământ înseamnă a înțelege ce înseamnă 'Namo Amida Butsu'. Aşa că, atunci când cineva se refugiază pentru prima oară în Amida, aceasta înseamnă "namo" iar "aspirația şi transferul virtuții" este de asemenea implicată. Asta înseamnă că Tathagata Amida îşi transferă virtuțile către noi, ființele ignorante. Despre acest lucru suntem învățați în Marea Sutră ca fiind 'aducerea tuturor ființelor sensibile către atingerea virtuților'. Aşadar urmează că toată karma rea şi patimile oarbe cărora le-am dat naştere din trecutul fără de început sunt complet distruse de către puterea de neconceput a Legământului. Astfel, ne aflăm în stadiul de non-retrogresiune ori stadiul celor cu adevărat stabiliți."

În aceste cuvinte ale sale, Rennyo scoate în evidență un alt aspect important al învățăturii Jodo Shinshu – transferul de merit de la Buddha Amida către noi. Am vorbit mai înainte că în practicile bazate pe puterea personală adeptul acumulează merite pe care le transferă către atingerea propriei sale eliberări, însă pe Calea Puterii Celuilalt transferul de merit are loc între Buddha Amida şi om. Acest transfer de merit este cel care îl face pe adept capabil să atingă Nirvana. Într-un imn se spune:

"Când ființele sensibile ale acestei lumi a celor cinci pângăriri[1]
Se încred în Legământul Principal,
Virtuți de nedescris, inexplicabile şi de neconceput
Îi umplu pe aceşti practicanți."

Transferul de merit de la Buddha Amida către practicant este de două tipuri: 1) "transferul de merit al mersului înainte" (Oso-Eko) şi 2)"transferul de merit al întoarcerii înapoi" (Genso-Eko). Primul înseamnă că Amida îşi transferă meritele sale către noi, făcându-ne astfel capabili să atingem Buddheitatea în Tărâmul Pur iar al doilea că cel care a devenit astfel un Buddha împărtăşindu-se din Iluminarea lui Amida, este făcut capabil să se întoarcă în această lume şi să salveze toate ființele.

Trezirea Minții Bodhi – aspirația de a atinge Buddheitatea pentru salvarea personală şi a tuturor ființelor – este împlinită în Trezirea Credinței în Legământul Principal al lui Buddha Amida. Shan-tao spunea: "Trezeşte-ți Mintea Bodhi către Compasiunea lui Amida", adică aspirați către Eliberarea voastră şi a celorlalte ființe bazându-vă pe Compasiunea lui Amida (Legământul său Principal). Aşadar, Trezirea Minții Bodhi, cerința şi condiția obligatorie în Mahayana, a atingerii Eliberării supreme, apare în Jodo Shinshu sub forma inimii încrezătoare (shinjin).

[1] Cele cinci pângăriri sunt cele cinci semne de decădere ale lumii în care trăim: 1. decăderea viziunilor, când concepțiile şi ideile greşite devin predominante, 2. înmulțirea şi exaltarea patimilor omeneşti asociată cu ridicarea lor în slăvi, 3. decăderea condiției umane, când oamenii sunt în general nemulțumiti şi nefericiți, 4. micşorarea duratei de viață – în conformitate cu sutrele, atunci când viața omului este mai mica sau aproape de o sută de ani, 5. înmulțirea războaielor şi a dezastrelor naturale.

Shinran spune în “Imnurile patriarhilor”:

“Credința este Mintea Unică;
Mintea Unică este Mintea precum diamantul;
Mintea precum diamantul este Mintea Bodhi;
Această minte este oferită nouă de Puterea Celuilalt.”

Mintea Unică reprezintă cauza Iluminării. Din moment ce aceasta este însăşi Mintea Bodhi, înseamnă că are două aspecte[1]:

A te refugia cu o Minte Unică
În Buddha al Luminii fără de oprelişti care se răspândeşte în cele zece direcții
Este mintea care aspiră să devină Buddha;
Aşa spune Vasubandhu, Maestrul Discursului[2].
(Imnurile patriarhilor 17)

Mintea care aspiră să devină Buddha
Este mintea ce caută să salveze ființele sensibile;
Mintea care caută să salveze ființele sensibile
Este adevărata Credință oferită de Compasiunea lui Amida.
(Imnurile patriarhilor 18)

Contrar aşteptării unora care consideră că o experiență spirituală profundă trebuie să aducă neapărat şi o schimbare morală definitivă, atingerea inimii încrezătoare nu înseamnă în mod obligatoriu acest lucru. Karma noastră deşi este tăiată şi deci împiedicată să îşi planteze semințele în altă viață, ea continuă să ne influențeze acțiunile şi sentimentele. “Natura umană nu se schimbă nici chiar după trezirea credinței, aşa cum o piatră rămâne tot o piatră chiar dacă este pusă într-o barcă”[3], însă această barcă o trece negreşit pe țărmul celălalt. Voi reda în continuare un alt pasaj din Tannisho, care sugerează foarte clar Compasiunea nediscriminatoare a Legământului Principal al lui Buddha Amida şi coexistența aparent imposibilă a salvării şi a patimilor oarbe, care în mod normal ar trebui să ne înlănțuie în naştere şi moarte.

“Deşi recit nembustu, tendința de a dansa de bucurie este foarte slabă în interiorul meu şi nu îmi doresc să mă duc în Tărâmul Pur foarte repede. Cum ar trebui să stea lucrurile [pentru un om care recită nembustu]?’
Când l-am întrebat pe Maestru[4] acest lucru el mi-a răspuns: ‘Şi eu îmi pusesem întrebarea aceasta şi văd că acum aceeaşi idee îți apare şi ție Yuien-bo!
Când reflectez profund asupra acestei chestiuni, dat fiind faptul că nu simt atâta bucurie precum ar trebui să simt aşa încât să dansez pe pământ şi prin aer, îmi dau seama cu atât mai mult că naşterea mea [în Tărâmul Pur] este pe deplin asigurată.
Ceea ce reține inima care ar trebui să se bucure şi ne împiedică să ne bucurăm este acțiunea patimilor oarbe. Totuşi, Buddha ştiind asta dinainte ne-a numit “ființe ignorante şi pline de patimi oarbe”; aşa că devenind conştienți de faptul că Legământul plin de compasiune al Puterii Celuilalt a fost făcut pentru binele nostru, care suntem ființe de acest fel, îl găsim şi mai plin de încredere.
Mai mult decât atât, nedorind să mergem în Tărâmul Pur foarte repede, ne temem că am putea muri chiar şi când suntem puțin bolnavi; aceasta este de asemenea acțiunea patimilor oarbe. Ne este foarte greu să abandonăm această veche casă a durerii unde am migrat până acum timp de

[1] Cele două aspecte ale Minții Bodhi sunt a aspira la atingerea Buddheității pentru sine însuşi şi pentru ceilalți.
[2] “Discurs despre Tărâmul Pur”, lucrare al cărui autor este Vasubandhu.
[3] Ryosetsu Fujiwara, “Un standard al credinței Shinshu”, ed. în limba română –International Association of Buddhist Culture 2001.
[4] Shinran Shonin.

nenumărate kalpa şi nu suntem plini de dor după Tărâmul Pur al păcii, unde ne vom naşte până la urmă. Cât pot fi de puternice patimile noastre oarbe!
Dar deşi nu am prea vrea să părăsim această lume Saha[1], în momentul în care legăturile noastre karmice cu ea sunt rupte şi în cele din urmă murim, vom merge în acel tărâm.
Amida îi compătimeşte în mod special pe aceia care nu îşi doresc să se ducă în Tărâmul Pur foarte repede. Reflectând asupra acestui lucru, simțim că Legământul marii compasiuni este cu atât mai demn de încredere şi ne dăm seama că Naşterea noastră este asigurată.
Dacă am fi simțit nevoia să dansăm plini de bucurie şi am fi dorit să mergem în Tărâmul Pur foarte repede ne-am putea întreba dacă nu cumva nu mai avem patimi oarbe."

Motivul pentru care în sufletul unui adept nembutsu coexistă atât credința în Legământul Principal cât şi patimile şi iluziile sale este că această credință nu îi aparține. Acesta este un alt aspect important al învățăturii Jodo Shinshu. Se spune că într-o pădure de copaci Eranda[2] cresc numai copaci Eranda iar nu faimoşii copaci frumos mirositori Chandana[3]. Este un miracol dacă un copac Chandana creşte într-o pădure de copaci Eranda. La fel, este un miracol ca credința în Buddha să crească în inima oamenilor. Cum se poate întâmpla ca din patimile omeneşti să ia naştere credința în Buddha? Răspunsul este că aşa ceva este de-a dreptul imposibil iar credința în Buddha nu este lucrarea oamenilor ci ceea ce Buddha plantează în noi. De aceea, shinjin sau inima încrezătoare este numită "credința fără rădăcini", deoarece nu are rădăcini în mintea omului ci în Compasiunea lui Buddha.
La fel este situația şi cu recitarea Numelui care este exprimarea credinței şi a recunoştinței. Totul vine de la Amida şi se manifestă asemenea unui ecou în sufletele şi pe buzele noastre, precum un copil ce răspunde cu încredere la chemarea mamei sale. Nembutsu este acel mulțumesc pe care îl spunem lui Buddha pentru faptul că ne acceptă şi ne salvează aşa cum suntem.
Voi insista aici mai mult pe legătura dintre Legământ, Credință şi Nembutsu încercând să fac mai bine înțeles faptul că ultimele două nu ne aparțin.
În conformitate cu spusele lui Rennyo există cinci condiții pentru ca cineva să se nască în Tărâmul Pur[4]:
- binele acumulat din trecut
- un bun învățător spiritual
- lumina lui Amida
- inima încrezătoare
- rostirea Numelui

Să le luăm acum pe fiecare în parte.
Expresia "binele din trecut" are legătură cu legea cauzei şi efectului şi reprezintă ceea ce noi am făcut, spus şi gândit înspre binele celorlalți în trecut (această viață sau celelalte). Trebuie ținut minte faptul că în buddhism se face distincție între două tipuri de merite: cele rezultate din acțiuni ce urmăresc un scop sau profit personal şi cele care sunt înfăptuite spontan şi natural, având în minte doar grija pentru celelalte ființe. Numai acțiunile lipsite de egoism şi nemotivate de vre-un interes personal intră în categoria "binele din trecut". Acest bine din trecut reprezintă o cauză ce se manifestă în viața actuală sub forma unei deschideri ori stări receptive a minții față de mesajul Legământului Principal al lui Buddha Amida. În Jodo Shinshu practica principală este numită monto - "a asculta" învățătura. Mulți însă aud învățătura despre Legământul Principal dar nu toți sunt deschişi față de ea. Această deschidere este foarte importantă în tradiția noastră şi ea este manifestarea binelui din trecut.
În Zen ni se povesteşte o întâmplare adevărată în care un om foarte învățat ajunge înaintea unui Maestru pentru a-i pune întrebări despre învățătură. Acesta înainte de a-i răspunde îl invită să bea un

[1] Saha este un termen sanscrit şi înseamnă "suferință". Se referă la lumile în care are loc renaşterea. Este numită astfel deoarece ființele din această lume trebuie să îndure multe suferințe ca rezultat al acțiunilor rele pe care le înfăptuiesc.
[2] Copaci din Asia care fac fructe otrăvitoare.
[3] Copaci cu fructe şi flori frumos mirositoare.
[4] Doctrina cu cinci brațe, cum este ea numită în scrisoarea a 11-a din Gobunsho (Scrisorile lui Rennyo), ediția în limba română, 2002.

ceai împreună. După ce îi întinde o ceaşcă, începe să toarne şi nu se opreşte nici când lichidul trece peste marginea vasului. Mirat, omul îl întreabă de ce procedează astfel iar Maestrul îi răspunde: “Precum această ceaşcă este plină de ceai încât dă peste margine, la fel eşti şi tu plin de prejudecăţile tale intelectuale. Dacă vrei să înţelegi învăţătura, trebuie să devii precum o ceaşcă goală.” Receptivitatea minţii presupune o golire a minţii, a înţelege nu numai cu mintea ci cu întreaga noastră fiinţă. Omul se opreşte întotdeauna la cap şi crede că înţelegerea teoretică reprezintă totul. Din punct de vedere Jodo Shinshu, întâmplarea de mai sus poate fi folosită şi pentru a sugera cunoaşterea limitelor individuale, a nu mai fi plin de sine, adică golirea de orgoliul provenit din bazarea pe puterea personală în atingerea Eliberării ultime. Acesta este şi unul din înţelesurile angajamentului din crezul Jodo Shinshu: “Renunţ la celelalte practici bazate pe falsul ego”[1].

Bunul învăţător spiritual[2] este cel care ne îndrumă spre calea bazată pe Legământul Principal, “el este mesagerul care ne îndeamnă să ne încredem în Amida” iar apariţia lui este tot o manifestare a binelui din trecut. Acesta poate să fie un om dar şi o întâmplare, o carte sau un text sacru, însă mesajul său nu poate fi receptat decât pe fondul deschiderii de care vorbeam înainte.

Lumina lui Amida reprezintă lucrarea şi dorinţa lui Buddha Amida de a salva toate fiinţele aflate în iluzie. Manifestarea acestei lucrări este Legământul Principal.

Aşadar, datorită binelui acumulat din trecut ne întâlnim cu un bun învăţător spiritual şi suntem deschişi faţă de mesajul său – Legământul Principal (lumina lui Amida). În acest moment are loc ceea ce se numeşte “Trezirea credinţei” sau apariţia inimii încrezătoare.

Inima încrezătoare înseamnă că adeptul se bazează pe Buddha Amida pentru atingerea Eliberării, mai precis pe Legământul său Principal.

Rostirea Numelui apare în mod spontan odată cu Trezirea credinţei, ca expresie a acesteia şi a recunoştinţei faţă de Buddha Amida că ne salvează aşa cum suntem. Saichi spunea: “Când cineva răceşte, nu se poate abţine să nu tuşească. Eu am prins “guturaiul” Dharmei lui Buddha şi nu mă mai pot opri să tuşesc nembutsu”. Nembutsu nu apare înainte de Trezirea credinţei tot aşa cum tuşitul nu provoacă guturai ci este o expresie, o manifestare a acestuia. Rostirea nembutsu-lui nu duce neapărat la Trezirea Credinţei, Numele nu este o rugăciune, nici vre-o formă de meditaţie pentru atingerea Iluminării. De aceea, nu trebuie să ne ataşăm propriei noastre acţiuni de a recita şi să nu ne preocupe numărul acestor rostiri, deoarece noi nu practicăm nembutsu urmărind vre-un scop anume (obţinerea Eliberării sau a unor avantaje lumeşti), ci doar ca expresie a credinţei şi recunoştinţei. Acesta este înţelesul cuvintelor “rostind Numele meu chiar şi numai de zece ori” din al Optsprezecelea Legământ. Numărul rostirilor nu este important, el poate să fie mai mic sau mai mare în funcţie de cum simţim nevoia să ne exprimăm recunoştinţa la un moment dat.

La prima vedere se pare că inima încrezătoare şi rostirea Numelui ţin de eforturile noastre personale: trebuie să ne străduim să credem şi să rostim nembutsu, după care atingem Iluminarea. Însă lucrurile nu stau deloc astfel. Ce se întâmplă de fapt? Rennyo spune:

“Îndemnaţi de lucrarea acestei lumini [lumina lui Amida], aceia care sunt înzestraţi cu bine karmic din trecut[3] ajung să atingă inima încrezătoare a Puterii Celuilalt. Astfel, a devenit limpede acum că inima încrezătoare este oferită de Tathagata Amida. Prin urmare, acum ştim foarte clar că aceasta nu

[1] Ryogemon sau Crezul Jodo Shinshu, a fost compus de Rennyo Shonin. Iată aici textul integral pe care orice adept nembutsu trebuie să îl ştie pe dinafară:

“Mă bazez pe Buddha Amida din toată inima mea, pentru atingerea Nirvanei. Renunţ la încrederea în sinele meu neputincios şi abandonez toate practicile bazate pe falsul ego.

Ştiu că datorită compasiunii fără limite a lui Buddha Amida sunt asigurat de Nirvana în chiar momentul în care mă încred în el. Chem Numele lui, Namo Amida Butsu, cu bucurie şi recunoştinţă pentru darul Legământului său universal.

Sunt recunoscător lui Shinran Shonin şi Maeştrilor care i-au urmat pentru că mă îndreaptă către această profundă învăţătură.

Voi încerca să trăiesc de-a lungul vieţii mele în conformitate cu calea nembutsu pe care ei au propovăduit-o.”

[2] Numit zenchishiki în japoneză, a nu se confunda cu rolul Maestrului din alte tradiţii buddhiste. Shinran spune în Tannisho: “În ceea ce mă priveşte, eu nu am nici măcar un singur discipol. Pentru că dacă ar fi fost să îndrum oamenii către nembutsu prin propriile mele eforturi, atunci ei ar fi putut să fie discipolii mei. Dar să numesc pe cineva discipolul meu când el rosteşte nembutsu numai prin eforturile lui Amida este de-a dreptul ridicol.” Ori de câte ori apare în texte termenul “Maestru”, cu referire la Shinran, este doar pentru a exprima recunoştinţa.

este mintea creată de adepţi ci marea inimă încrezătoare a Puterii Celuilalt, oferită nouă de Tathagata Amida."

Nembutsu, fiind manifestarea acestei "inimii încrezătoare a Puterii Celuilalt", rezultă în mod logic faptul că aparţine de asemenea Puterii Celuilalt. Shinran spune în Tannisho:

"Prin lucrarea de neconceput a Legământului, Buddha Amida a creat Numele[2], care este uşor de reţinut şi uşor de rostit şi a promis să îi primească şi să nu îi părăsească niciodată pe aceia care rostesc acest Nume. Aşadar, datorită lui Amida ajungem noi să recităm nembutsu cu credinţa că salvaţi de lucrarea de neconceput a Legământului plin de compasiune al lui Tathagata [iar nu de propria noastră recitare], ne vom elibera de naştere şi moarte. Aceasta fiind înţeleasă, calculele noastre personale nu sunt implicate deloc şi astfel, în concordanţă cu Legământul Principal, ne vom naşte în adevăratul Tărâm al împlinirii."

Rezultă că:

"Pentru practicanţii săi, recitarea nembutsu-lui nu este o practică sau o faptă bună. Din moment ce nu este îndeplinită prin propriile noastre planuri nu este o practică. Din moment ce nu este un bine făcut prin propriile noastre calcule personale[3], nu este o faptă bună. Deoarece provine în întregime din Puterea Celuilalt şi este independentă de puterea noastră personală ea nu este o practică sau o faptă bună pentru practicanţi."

Apropiindu-mă din ce în ce mai mult de finalul acestui capitol, consider că este binevenită prezentarea faimoasei parabole a lui Shan-tao, numită "Parabola Celor două râuri şi a căii albe", care ne va da o imagine plastică şi deosebit de sugestivă a învăţăturii despre Legământul Principal al lui Buddha Amida.

"Către toţi aspiranţii la naşterea în Tărâmul Pur: voi prezenta acum o parabolă, pentru a proteja Credinţa lor şi pentru a o apăra împotriva atacurilor acelora care împărtăşesc viziuni ne-buddhiste, greşite şi iluzorii. Care este această parabolă?

Să ne imaginăm că un om călătoreşte o sută de mii de li înspre vest. Mergând el aşa, întâlneşte deodată două râuri: unul de foc, ce se întinde înspre sud iar celălalt de apă, ce se întinde înspre nord. Cele două râuri sunt fiecare late de o sută de paşi şi de neimaginat de adânci, întinzându-se la nesfârşit către nord şi sud. Acolo unde se întâlnesc se află o cale albă, lată de aproape un metru. Această cale este lungă de o sută de paşi, de pe ţărmul de est până pe ţărmul de vest. Valurile apei stropesc iar flăcările cad din când în când arzând calea. Valurile şi flăcările urmează repetat şi fără oprire.

Acest călător a mers deja departe în câmpia imensă unde nu există nici ţipenie de om. Deodată însă, apar ca din senin mai mulţi bandiţi şi animale fioroase. Văzându-l singur, încep să se

[3] Salvarea oferită de Buddha Amida nu este în contradicţie cu legea cauzei şi a efectului iar "binele karmic din trecut" este o dovadă clară în acest sens. Acesta îl face pe adept să se întâlnească cu un bun învăţător spiritual şi îi creează o stare de deschidere faţă de lucrarea lui Amida (Legământul Principal), care plantează în el meritele sale (adică produce Trezirea Credinţei şi recitarea Numelui) ce duc la naşterea în Tărâmul Pur. Imaginaţi-vă că vă aflaţi într-o peşteră întunecată (starea de fiinţe supuse naşterii şi morţii) şi că cineva care poartă o torţă apare la intrare. Acesta îl reprezintă pe bunul învăţător spiritual iar torţa, Legământul Principal al lui Buddha Amida. Depinde de voi să îl lăsaţi să intre, adică să fiţi deschişi faţă de chemările sale, însă odată ce îl poftiţi înauntru lumina se revarsă iar întunericul dispare. Iluminarea încăperii (Trezirea Credinţei şi recitarea Numelui) nu este acţiunea voastră ci a torţei (Compasiunea lui Buddha Amida), voi doar deschideţi uşa. Însă chiar dacă de acum înainte veţi trăi înconjuraţi de lumină (vă aflaţi în stadiul de asiguraţi de Nirvana) şi trăiţi în bucuria prezenţei sale, asta nu înseamnă că aţi scăpat definitiv de apucăturile unei fiinţe care a trăit sute de vieţi în întuneric (patimile oarbe îşi continuă influenţa atât timp cât trăim).

[2] Numele şi Legământul lui Amida sunt unitate, nici unul nu este posibil fără celălalt.

[3] Hakarai – "a calcula". Este o facultate mentală inerentă naturii umane. Conştient sau inconştient, omul face întotdeauna discriminări între bine şi rău, înţelept şi ignorant, şi aşa mai departe. Însă Legământul lui Amida, din moment ce se bazează pe înţelepciunea nediscriminatorie, se află dincolo de toate concepţiile omeneşti. Din cauză că omul este înclinat să se îndoiască de salvarea sa şi să practice nembutsu cu scopuri lumeşti, Shinran ne învaţă să lăsăm deoparte toate discriminările şi calculele personale. (note – Tannisho, ed. în limba română 2003)

apropie cât mai repede de el, întrecându-se între ei care să îl ucidă primul. Temându-se de moarte, el fuge imediat înspre vest. Când însă vede acest râu imens, îşi spune lui însuşi: ‘Acest râu se întinde la nesfârşit către sud şi nord. Văd o cale albă în mijloc dar este prea mică. Deşi cele două ţărmuri nu sunt prea departe unul de altul, cum voi putea trece eu dincolo? Fără îndoială că voi muri în această zi. Când mă întorc înapoi văd bandiţi şi animale fioroase care se apropie de mine din ce în ce mai mult. Dacă încerc să fug înspre sud or înspre nord, văd animale oribile şi insecte veninoase întrecându-se unele cu altele care să mă atace prima. Dacă o iau înspre vest, voi cădea cu siguranţă într-unul din cele două râuri de apă şi foc.’

Groaza sa în acest moment este de nedescris. Aşa că se gândeşte în mintea lui: ‘Dacă mă întorc acum, voi muri; dacă stau, voi muri; dacă merg înainte, voi muri de asemenea. Din moment ce nu pot scăpa de moarte în nici un fel, voi urma totuşi această cale. Deoarece există o cale, înseamnă că este posibil să traversez râurile’.

Când i-a apărut în minte acest gând, el aude deodată o voce de pe malul estic, îndemnându-l: ‘Urmează această cale cu hotărâre. Nu există nici un pericol de moarte. Dacă rămâi aici, vei muri.’ Din nou, aude o altă voce de pe ţărmul de vest care îl cheamă: ‘Vino imediat cu sinceritate şi intenţie corectă. Te voi proteja. Nu te teme că poţi cădea în apă sau în foc.’ Din moment ce călătorul aude această voce îndemnându-l de pe acest ţărm şi chemându-l de pe celălalt, el se decide trup şi suflet să urmeze calea şi porneşte imediat fără nici o îndoială sau frică.

Cum face primul sau al doilea pas, aude vocile bandiţilor de pe ţărmul estic, ‘Vino înapoi! Această cale este înşelătoare. Nu o poţi traversa. Vei muri cu siguranţă. Noi nu avem nici o intenţie rea în ceea ce te priveşte.’ Deşi aude aceste voci, călătorul nici măcar nu se uită în spate. În timp ce merge cu sinceritate şi drept înainte pe această cale, ajunge cât ai clipi pe ţărmul de vest şi este acum liber de orice pericol. Acolo, îl întâlneşte pe prietenul său bun iar bucuria lui nu are sfârşit.”

Acest călător ce rătăceşte în “câmpia imensă unde nu există nici ţipenie de om” ne reprezintă pe noi, mergând prin deşertăciunea vieţii şi neavând şansa să întâlnim un bun învăţător spiritual.

Drumul este lung şi anevoios iar deodată ne aflăm înaintea celor două râuri, de foc şi de apă. Apa reprezintă lăcomia şi setea sau dorinţele pătimaşe iar focul reprezintă mânia şi ura. De fapt, călătorul nu stă înaintea celor două râuri şi aşteaptă să ia o decizie dacă să înainteze sau nu, ci este scufundat până la gât în patimile sale. Situaţia lui este disperată. Bandiţi şi animale fioroase i-au dat de urmă şi se întrec în a-l ajunge şi a-l ucide. Aceştia, care pretind că îi sunt de fapt prieteni, reprezintă patimile şi iluziile sale. Călătorul este înfricoşat şi nu vede nici o modalitate de scăpare. Din spate, din stânga şi din dreapta lui, primejdiile sunt tot mai ameninţătoare. Râurile se întind la nesfârşit pentru că nesfârşite sunt patimile, iluziile, ura şi lăcomia sa. O cale albă se află înaintea lui însă este îngustă – simbol pentru posibilitatea foarte mică a trezirii credinţei într-o minte plină de patimi oarbe – şi biciuită în permanenţă de focul şi apa celor două râuri. Se îndoieşte, nu crede că va supravieţui nici măcar dacă ar urma acest drum, însă decide: “din moment ce nu pot scăpa de moarte în nici un fel, voi urma totuşi această cale. Deoarece există o cale, înseamnă că este posibil să traversez râurile.” Se gândeşte să înfrunte totul prin puterea personală, acţionând din curajul omului disperat. “Nu am nici o altă soluţie, trebuie să merg înainte, trebuie să îmi înfrunt teama, trebuie să fac un efort”. În acel moment se petrece însă ceva minunat. Aude un glas de pe malul estic, unde se află el. Este glasul învăţăturii lui Buddha Shakyamuni care îl îndeamnă să meargă înainte. Deci ascultă învăţătura buddhistă. Apoi, aude o chemare dinspre vest; este Buddha Amida care îi spune: “Vino acum!” Totul este dramatic şi încărcat de tensiune, primejdia de moarte este foarte aproape, iar chemarea lui Amida nu este una normală şi obişnuită ci grăbită şi intensă. De fapt el spune: “Te rog, te implor, vino acum, vino imediat, nu mai este timp!” Nu există nici o condiţie în chemarea lui decât să vină imediat şi cu toată încrederea, asta este ceea ce înseamnă “cu sinceritate şi intenţie corectă”.

Parabola spune: “Din moment ce călătorul aude această voce îndemnându-l de pe acest ţărm şi chemându-l de pe celălalt, el se decide trup şi suflet să urmeze calea şi porneşte imediat fără nici o îndoială sau frică.” Acesta este momentul trezirii credinţei în Legământul lui Amida, adică realizarea shinjin-ului sau a “inimii încrezătoare”. Călătorul “aude” chemarea lui Buddha. Nu este o simplă auzire în sensul obişnuit al cuvântului ci implică înţelegerea şi acceptarea metodei de salvare

oferită de Amida, care este Legământul salvării prin nembutsu. Observăm cum starea mentală a călătorului se schimbă radical odată cu această acceptare. Dacă înainte se hotăra cu greu, pentru că nu avea nici o altă soluție, să urmeze calea albă, acum el ni se prezintă înaintea ochilor ca un om hotărât şi decis trup şi suflet să asculte chemarea binevoitoare şi să se bazeze pe ea. Nimic nu îl mai poate influența. Banditii din spatele lui strigă într-una şi încearcă să îl convingă să se întoarcă însă el nu le mai acordă atenție: "deşi aude aceste voci, calătorul nici măcar nu se uită în spate". Traversarea căii are loc "cât ai clipi", adică uşor. Flăcările sau valurile care biciuiesc cărarea nu mai sunt menționate deloc după ce călătorul atinge încrederea deplină în Buddha. Nici o condiție exterioară sau interioară, nu îi mai periclitează drumul. Se află aşadar în "stadiul de non-retrogresiune". Nu mai poate cădea şi nu mai poate fi amăgit de cei cu înţelegeri diferite, care au viziuni greşite ori care urmează alte practici.
Totul se întâmplă uşor şi lin deoarece acum nu mai este purtat de voința sa personală ci de puterea nembutsu-lui. Stă scris în Tannisho: "Nici un rău  nu poate împiedica lucrarea Legământului Principal al lui Amida". Karma personală, fie ea bună sau rea, nu mai are nici un efect.

Ajuns pe ţărmul de vest " îl întâlneşte pe prietenul său bun iar bucuria lui nu are sfârşit". Aceasta înseamnă atingerea Iluminării complete, a Nirvanei, întâlnirea şi unitatea cu Buddha Amida. Bucuria fără de sfârşit indică "naşterea fără de naştere", adică sfârşitul suferinței ca ființă supusă  naşterii şi morții.

Rev. Sakakibara spunea: "Calea albă este calea lui Namo Amida Butsu cu o lărgime de aproape un metru. Această aparent îngustă şi fragilă cale a fost întinsă de Amida de pe ţărmul Iluminării către acest ţărm al iluziei.
Le spun adesea oamenilor că Amida a muncit de fapt el însuşi să facă această cale, fixând stâlpi şi cărând stânci şi pământ. Şi mai mult decât atât, ne cheamă cu voce tare să venim. Aşadar, când începem să rostim Namo Amida Butsu, ne aflăm deja pe calea oferită de Amida. Tot ceea ce ne mai rămâne de făcut este să devenim conştienți de acest lucru. În loc să ne uităm întotdeauna la picioarele noastre, ar trebui să privim înainte. Atunci, vom fi siguri că vom trece pe acel ţărm datorită puterii lui Amida. Această cale este deja întinsă pentru noi. Totul a fost deja aranjat, iar Amida plăteşte totul.

Tocmai am menționat că Buddha Amida a cărat stânci şi pământ el însuşi pentru a construi calea cea albă. Cu toate acestea, bonno-urile (iluziile noastre) nu sunt material pentru cale ci condiția pentru construcția ei. Fără bonno-uri, nu am fi avut nevoie de nembutsu."

Învățătura despre Legământul Principal al lui Buddha Amida reprezintă apogeul tradiției buddhiste Mahayana şi asta deoarece răspunde cel mai bine motivului apariției lui Buddha în lume şi anume Eliberarea tuturor ființelor sensibile, indiferent de capacitățile lor.

Buddhismul nu este o religie a elitelor, nu se adresează doar unei anumite categorii de persoane, nu este discriminativ, nu alege numai eroi, nu este în căutare de eroi. Chemarea lui Buddha Amida este chemarea lui "vino aşa cum eşti" iar Compasiunea sa face posibilă atingerea Nirvanei fără a distruge patimile oarbe. Rev. Sakakibara spunea:
"Când faci baie, intri în cadă cu cele mai murdare părți ale corpului tău: picioarele. În exact acelaşi mod, intri în Legământ cu toate viciile tale. Nembutsu intră în corpul tău prin cele mai murdare părți – tălpile picioarelor. Amida nu spune că trebuie să vii curățit, ci cu corpul care este condamnat celor şase tărâmuri ale transmigrării[1]. Buddha însuşi vine la tine implorându-te să îl laşi să te salveze. După cum zicea învățătorul meu, profesorul Ikeyama, Buddha se pleacă înaintea ta şi spune: "Te implor, vino curând". Chiar dacă eşti o ființă plină de murdării, vei fi salvat aşa cum eşti[2]. Namo Amida Butsu este calea care duce dincolo de naştere şi moarte. Aceasta este învățătura lui Buddha Amida".

[1] Cele şase lumi în care poate avea loc renaşterea: iadurile, domeniul spiritelor flămânde, domeniul animalelor, lumea oamenilor, domeniul semizeilor sau al spiritelor combative şi domeniul zeilor. Toate aceste lumi şi ființele care locuiesc în ele sunt supuse într-un grad mai mic sau mai mare iluziilor şi deci suferinței.

[2] A nu se înțelege că adepții Jodo Shinshu se dedau în mod deliberat faptelor rele. Shinran a combătut vehement această interpretare greşită. El spune într-una din scrisorile sale: "Să nu prindeți gustul otrăvii doar pentru că aveți antidotul". Adepții Jodo Shinshu sunt îndemnați să aibă un comportament corect  şi să respecte preceptele morale însă nu cu scopul de a obține Eliberarea supremă, pentru că aceasta este posibilă numai datorită Legământului lui Amida. Efortul de a avea un comportament corect  trebuie să fie o expresie a recunoştinței. Vezi capitolul următor.

Un alt motiv pentru care afirm că învăţătura despre Legământul Principal reprezintă apogeul buddhismului Mahayana este că salvarea oferită de acesta nu este o salvare egoistă ci implică de asemenea şi salvarea celorlalţi. Naşterea în Tărâmul Pur nu este o destinaţie ci o permanentă reîntoarcere. Adeptul Jodo Shinshu atinge Iluminarea supremă în momentul morţii şi se reîntoarce la nesfârşit în această lume, ca Buddha, sub diverse forme, pentru a-i salva pe ceilalţi. Aşadar el împlineşte idealul de Bodhisattva şi este în armonie cu doctrina interdependenţei şi a pietăţii filiale faţă de toate fiinţele.

Shinran spunea:

"Compasiunea pe Calea Tărâmului Pur trebuie înţeleasă ca fiind mai întâi de toate atingerea Buddheităţii prin rostirea nembutsu-lui şi apoi, dobândind mare iubire şi mare compasiune veţi putea ajuta fiinţele sensibile după cum doriţi.

Oricâtă iubire şi oricâtă milă am putea simţi în viaţa de acum, este foarte greu să-i salvăm pe ceilalţi aşa cum dorim; astfel această compasiune rămâne neîmplinită. Aşadar, numai rostirea nembutsu-lui reprezintă marea compasiune care merge până la capăt."

## Preceptele Bodhisattva şi buddhismul Jodo Shinshu

I

Aşa cum am văzut în primul capitol, Calea cu opt braţe, fundamentul oricăror învăţături buddhiste şi predicată de Buddha Shakyamuni în primul său discurs Dharma, poate fi clasificată în trei categorii: Înţelepciunea (care cuprinde înţelegerea corectă şi gândirea corectă), Etica (ce cuprinde vorbirea corectă, acţiunea corectă şi modul de viaţă corect) şi Practica Spirituală (atenţia corectă şi concentrarea corectă).
Aceasta este rezumată în buddhismul Mahayana prin Cele Şase Paramita (perfecţiuni) numite şi "Cele şase tipuri de practici prin care un Bodhisattva atinge Buddheitatea" şi anume:
1. Dăruirea sau generozitatea (dana), 2. Etica şi comportamentul perfect (sila), 3. Perseverenţa (ksanti), 4. Silinţa (virya), 5. Meditaţia (dhyana), 6. Înalta înţelepciune.
După cum observăm din ambele prezentări, etica sau respectarea preceptelor joacă un rol foarte important în atingerea Eliberării supreme. Aceasta împreună cu practica spirituală (diverse practici buddhiste), constituie fundamentul pe care se formează înţelepciunea. Toate trei sunt în mod obligatoriu practicate împreună. Pentru a evidenţia şi mai bine importanţa preceptelor în atingerea Eliberării supreme[1], voi prezenta un citat din Brahmajala Sutra, referitor la respectarea Celor zece precepte principale ale unui Bodhisattva:

"Ca discipoli ai lui Buddha, trebuie să studiaţi aceste zece precepte parajika (importante) şi să nu încălcaţi nici unul dintre ele nici măcar în cele mai mici amănunte! Oricine se face vinovat de încălcarea lor nu îşi poate dezvolta Mintea Bodhi în această viaţă şi va pierde orice fel de poziţie importantă ar fi câştigat, fie aceea de Rege al roţii Dharmei[2], Bhiksu[3], Bhiksuni[4] – precum şi orice nivel de Bodhisattva ar fi atins, precum Cele zece sălaşuri (stări), Cele zece practici[5], Cele zece dedicaţii (consacrări), Cele zece baze[6] - precum şi toate fructele eternei Naturi de Buddha. Va pierde toate aceste niveluri de realizare şi va cădea în Cele trei tărâmuri rele[7], incapabil să audă cuvintele "părinţi" sau "Cele trei comori"[8] timp de eoni întregi! De aceea, discipolii lui Buddha trebuie să

---

[1] Se referă la atingerea Eliberării prin puterea personală, caz în care preceptele devin un mijloc de cădere sau evoluţie către acest scop.

[2] Un rege ideal în mitologia indiană. În buddhism aceştia sunt regii care guvernează mai mult prin dreptate decât prin forţă.

[3] Călugăr buddhist.

[4] Călugăriţă buddhistă.

[5] Cele zece practici ale unui Bodhisattva sunt: 1) a oferi bucurie, 2) a ajuta, a fi în folosul fiinţelor, 3) a nu se afla în opoziţie cu nimeni, 4) a nu da înapoi niciodată, a fi de neoprit în urmarea Căii, 5) a nu se lăsa dus în confuzie, 6) a avea manifestări potrivite, 7) a nu fi ataşat de nimic, 8) a practica ceea ce este dificil de atins, 9) a practica învăţături corecte, 10) practica adevărului.

[6] Numite şi cele zece stadii (bhumi) prin care adeptul avansează în practica buddhistă. În sistemul celor 52 (sau 53) de niveluri ale practicii unui Bodhisattva, ele sunt considerate ca fiind nivelurile de la 41 la 50. Există câteva stadii cu conţinut diferit listate în diferite sutre. Avatamsaka Sutra clasifică practica buddhistă în zece etape, după cum urmează: 1) stadiul bucuriei (sanscr. Paramudita), în care adeptul se bucură de realizarea unui aspect al adevărului, 2) stadiul purităţii (vimala), în care adeptul este liber de toate impurităţile, 3) stadiul emiterii de lumină (prabhakari), în care adeptul radiază lumina înţelepciunii, 4) stadiul strălucirii (archishmati) în care flacăra înţelepciunii distruge toate dorinţele pământeşti, 5) stadiul depăşirii iluziilor ultime (sudurjaya), în care adeptul învinge iluziile întunericului sau ignoranţei, 6) stadiul în care înţelepciunea supremă începe să îşi facă apariţia (abhimuki), 7) stadiul mersului înainte (duramgama), în care adeptul se ridică deasupra nivelului Celor Două Vehicole (învăţătura buddhistă a celor care caută să atingă Eliberarea pentru ei înşişi), 8) stadiul imobilităţii (achala), în care adeptul sălăşluieşte pe deplin în adevărul Căii de Mijloc şi nu poate fi perturbat de nimic, 9) stadiul înţelepciunii care pătrunde peste tot (sadhumati), în care adeptul propovăduieşte Dharma liber şi fără nici o limitare, 10) stadiul Norului Învăţăturii (dharmamegha), în care adeptul poate ajuta toate fiinţele sensibile cu ajutorul Dharmei, la fel cum un nor îşi trimite ploaia fără nici o discriminare, deasupra tuturor.

[7] Acestea sunt: iadurile, domeniul spiritelor flămânde şi al animalelor.

[8] Cele trei comori ale buddhismului sunt: Buddha, Dharma (învăţătura) şi Sangha (comunitatea adepţilor).

evite încălcarea oricăruia dintre aceste precepte principale. Voi toți cei care sunteți Bodhisattva, trebuie să studiați şi să respectați Cele zece precepte, care au fost respectate, sunt respectate şi vor fi respectate de toți Bodhisattva."

Cuvintele sunt foarte dure şi exprimă realitatea existenței celui care nu poate urma aceste precepte. Mai mult decât atât, toți Bodhisattva din trecut, prezent şi viitor, le respectă. Nu există adevărată aspirație pentru salvarea personală şi a celorlalți atât timp cât aceste precepte nu sunt respectate, asta deoarece ele sunt expresia deplinei compasiuni față de toate ființele. Toate preceptele[1] de Bodhisattva sunt bazate pe compasiune, ele sunt expresia celor trei mari precepte de bază ale buddhismului Mahayana: 1. a nu face rău, 2. a practica binele şi 3. a ajuta toate ființele. Cele patru mari legăminte[2] pe care un Bodhisattva le face la începutul carierei sale spirituale sunt cuprinse în ele.

A nu respecta aceste precepte nu numai că duce la căderea în Cele trei tărâmuri rele ci şi la imposibilitatea dezvoltării Minții Bodhi fără de care Eliberarea supremă nu poate fi realizată. Asta deoarece preceptele Bodhisattva nu reprezintă doar nişte reguli de comportament ci sunt "preceptele naturii de Buddha". Ele nu sunt importante doar pentru un anumit loc sau epocă istorică ci pentru totdeauna, acesta este sensul cuvintelor "au fost respectate, sunt respectate şi vor fi respectate de toți Bodhisattva".

Pe Calea puterii personale (jiriki), adică atunci când adeptul se bazează în atingerea Eliberării supreme doar pe eforturile sale, respectarea sau nerespectarea preceptelor este pricină de evoluție sau de involuție spirituală, fiind un factor cheie, aşa cum am văzut în primele rânduri, alături de înțelepciune şi practica religioasă.

Întrebarea la care vreau să răspund în acest capitol este dacă şi adeptul nembutsu, care se bazează pe salvarea oferită de Legământul Principal al lui Buddha Amida, deci nu pe puterea sa personală, trebuie să respecte preceptele Bodhisattva. Răspunsul meu este da, însă dintr-o altă perspectivă, a aceluia pentru care aceasta este oricum ultima sa viață ca ființă supusă iluziei, pentru care Nirvana este ceva deja asigurat în al Optsprezecelea Legământ şi care îşi exprimă astfel recunoştința sa față de Buddha şi ființele sensibile. Cerințele etice ale adeptului nembutsu sunt asemănătoare cu ale celorlalți buddhişti, însă motivația este diferită. Pentru el respectarea preceptelor nu are drept scop atingerea Eliberării ultime deoarece prin shinjin-ul oferit de Puterea Celuilalt se află deja în stadiul de asigurat de Nirvana. Pe calea nembutsu practica necesară Iluminării noastre este îndeplinită de Amida iar nouă tot ceea ce ne mai rămâne de făcut este să ne exprimăm recunoştința față de el. A spune "mulțumesc" trebuie să devină scopul vieții unui adept Jodo Shinshu, lăsând deoparte odată pentru totdeauna preocupările legate de Eliberarea supremă, a cărei realizare este grija lui Buddha. Recitarea Numelui lui Amida este ea însăşi expresia credinței şi a recunoştinței față de Buddha. Însă rezultă oare de aici că adeptul nembutsu chiar nu mai trebuie să facă nimic pentru îmbunătățirea comportamentului său față de ceilalți? Ştim din istoria tradiției Tărâmului Pur în Japonia despre apariția ereziei "răului permis", în conformitate cu care se considera că din moment ce Amida ne salvează aşa cum suntem, putem să ne comportăm după cum dorim şi fără să ținem seama de nici un fel de morală. Shinran a luat o atitudine foarte drastică față de cei care promovau astfel de idei, după cum citim într-una din scrisorile sale:

"Ce jalnic este faptul că cei care nu s-au trezit încă definitiv din beție sunt îndemnați să se îmbete şi mai tare iar cei aflați încă în puterea otrăvii sunt încurajați să ia şi mai multă otravă. Este dureros faptul că unii dau frâu liber impulsurilor lor, având drept scuză faptul că oamenii sunt de la natură stăpâniți de patimi oarbe – scuzându-şi astfel fapte ce nu ar trebui comise, cuvinte ce nu ar trebui spuse şi gânduri ce nu ar trebui gândite – şi spunând de asemenea că oamenii ar trebui să îşi urmeze în orice fel dorințele lor. Acest lucru este asemănător cu a da mai mult vin cuiva înainte ca

[1] În buddhism, toate preceptele pot fi grupate în două mari categorii: preceptele *Sravaka* (pentru laici, călugări şi călugărițe care urmăresc salvarea personală din naştere şi moarte) şi preceptele de *Bodhisattva* care sunt superioare celor precedente. Toate acestea provin din preceptele de bază. Totuşi, preceptele Sravaka au ca fundament primul precept de bază "a nu face rău" în timp ce codul Bodhisattva le acoperă pe toate trei, cu accent pe ultimul "a ajuta toate ființele".

[2] Legămintele Bodhisattva. Vezi primul capitol.

acesta să se trezească ori a-l îndruma să ia mai multă otravă înainte ca efectele otrăvii să se micşoreze. “Iată aici câteva medicamente, aşa că beţi oricâtă otravă doriţi” – cuvinte ca acestea să nu se rostească niciodată.

În cei care au auzit mult timp Numele lui Buddha şi au spus nembutsu, cu siguranţă că există semne ale respingerii răului acestei lumi şi ale dorinţei de a izgoni răul din ei înşişi. Când oamenii încep să audă pentru prima oară despre Legământul lui Buddha, se întreabă, devenind pe deplin conştienţi de răul karmic ce există în mintea şi inima lor, cum vor putea ei atinge vreodată Naşterea [în Tărâmul lui Buddha sau Tărâmul Pur] aşa cum sunt. Pe aceşti oameni îi învăţăm că datorită faptului că suntem stăpâniţi de patimi oarbe, Buddha ne primeşte fără să judece dacă inimile noastre sunt bune sau rele.

Când, după ce a auzit acest lucru, încrederea omului în Buddha a devenit mai adâncă, el ajunge să nu mai suporte un astfel de ego şi să deplângă continua sa existenţă în naştere şi moarte iar apoi să rostească cu bucurie Numele lui Buddha Amida, încredinţându-se pe deplin Legământului său. Faptul că încearcă să se oprească de la a mai face rău după cum îl îmbie inima, deşi mai înainte se lăsa în voia gândurilor sale negative şi le punea în practică după cum îi dicta mintea lui, este cu siguranţă un semn că s-a lepădat de această lume.
Mai mult, din moment ce shinjin-ul care aspiră la naşterea în Tărâmul lui Buddha, apare datorită încurajării lui Shakyamuni şi Amida, odată ce mintea adevărată şi sinceră este făcută să apară în noi, cum am putea să rămânem aşa cum am fost, stăpâniţi de patimi oarbe?”.

Aceste cuvinte ale lui Shinran exprimă fundamentul eticii Jodo Shinshu. Acelora care se tem că nu pot atinge Eliberarea supremă datorită karmei lor negative li se spune că “datorită faptului că suntem stăpâniţi de patimi oarbe, Buddha ne primeşte fără să judece dacă inimile noastre sunt bune sau rele”, ceea ce semnifică salvarea necondiţionată oferită de Amida. În următoarele rânduri este descrisă aşa numita “dublă convingere profundă” (nishu-jinshin) care reprezintă cele două aspecte ale credinţei Shinshu: convingerea că suntem plini de patimi oarbe care ne înlănţuie fără scăpare în naştere şi moarte şi că Legământul lui Amida ne acceptă fără să ţină seama de aceste lucruri.

Observăm că după ce rosteşte “cu bucurie Numele lui Buddha Amida încredinţându-se pe deplin Legământului său”, adeptul începe să nutrească dorinţa de a se lepăda de lume, adică de a nu mai fi ca înainte. Aşadar, în conformitate cu aceste cuvinte, încercarea de a respecta preceptele este ceva absolut normal pentru un credincios nembutsu. Această încercare nu este făcută aşa cum am spus înainte, în scopul de a atinge Iluminarea şi din frica unei eventuale pierderi a acestei şanse, pentru că, în conformitate cu Tannisho:

“Celor ce se încred în Legământul Principal nu le este necesară nici o faptă bună, deoarece nici un bine nu este mai presus de nembutsu. Nici să nu cadă în disperare din cauza răului pe care îl fac deoarece nici un rău nu poate împiedica lucrarea Legământului Principal al lui Amida.”

A nu le fi necesară nici o faptă bună indică tocmai faptul că atingerea Eliberării nu depinde de eforturile lor, aşadar adeptul nembutsu încearcă să umeze preceptele relaxat din acest punct de vedere, însă cu aceeaşi dorinţă serioasă de a se lepăda de lume:

“Semne ale multor ani de recitat nembutsu şi de aspiraţie către Naştere pot fi văzute în schimbarea inimii care a fost rea şi în căldura profundă pentru prietenii şi colegii de practică; acesta este semnul lepădării de lume. Trebuie să înţelegeţi pe deplin acest lucru.”

Însă aceleaşi obstacole karmice care ne împiedică să atingem Eliberarea prin propriile noastre eforturi personale sunt şi cele care ne vor împiedica să reuşim definitiv în respectarea preceptelor, chiar şi după atingerea credinţei. Acesta este un alt aspect al realităţii noastre de fiinţe ignorante. Pentru că dacă am reuşi să urmăm la modul perfect aceste precepte în toate momentele vieţii noastre, ne-am putea întreba dacă nu cumva nu mai avem patimi oarbe şi dacă nu suntem deja eliberaţi, iar atunci Legământul Principal al lui Amida care este făcut în mod special pentru fiinţele ignorante nu mai are nici un rost pentru noi. Shinran spune:

"A te curăța de patimile oarbe înseamnă a deveni un Buddha iar pentru cel care este deja un Buddha, Legământul provenit din contemplația profundă timp de cinci kalpa nu mai are nici un rost."

A ştii cine eşti cu adevărat şi a-ți cunoaşte limitele, a fi sătul de egoul tău mizerabil, a te baza pe Buddha Amida ca pe ultima soluție de salvare pentru un om ca tine şi a fi recunoscător, a încerca să te schimbi din ruşine față de Buddha şi celelalte ființe, a reuşi uneori însă a da greş atunci când karma ta proastă din trecut se manifestă violent şi te trezeşti făcând şi spunând ceea ce nici măcar nu trebuie gândit, aceasta este realitatea unei ființe ignorante care trăieşte în lumina nembutsu-lui. Scrierile lui Shinran sunt pline de căința pe care acest om a simțit-o de-a lungul vieții sale. Nu mi-l imaginez niciodată pe Shinran ca fiind un om liniştit odată ce a realizat credința în Puterea Celuilalt. Mă refer la liniştea morală pe care nu cred că a avut-o niciodată. Sunt convins, iar lamentările lui atât de incisive şi dure față de sine o dovedesc, de faptul că a încercat întotdeauna să se schimbe pe el însuşi. Cuvintele sale sunt expresia căinței profunde pe care o simțea atunci când întâlnirea cu micimile inerente firii omeneşti devenea de nesuportat:

"Eu Shinran, rătăcesc pe marele munte al ambiției şi egoismului. Deşi mă aflu stabilit în credință, sentimentul de recunoştință față de salvatorul meu este mic. Deşi îmi este promis Tărâmul Beatitudinii, iluziile mele mă împiedică să fiu bucuros.

Deşi mă refugiez în învățătura lui Amida, inima mea nu este pe deplin sinceră. Conştiința mea mă îndeamnă şi strigă în interiorul meu să fiu cu adevărat sincer iar eu chiar încerc să mă supun poruncii ei supreme, însă vai mie, carnea mea este prea slabă!

Deşi credința mea, oferită gratis de către el (Amida) este pură precum puritatea minții sale, sufletul meu este plin de păcat. Încerc din toată puterea să fiu virtuos şi curat dar vai, nu îmi pot învinge carnea!

Înşelăciunea şi neadevărul sălăşluieşte în carnea mea iar în sufletul meu egoismul; josnic şi mizerabil sunt eu.

Pe dinafară toți oamenii par înțelepți, buni şi sârguincioşi, însă în sufletele lor se află invidie, furie, nedreptate şi înşelăciune.

Un nemaipomenit duşman este răul din inima mea şi nu îl pot controla sau cuceri.

Vai mie, sufletul meu a prins gust pentru otrava şerpilor: chiar şi faptele mele bune fiind amestecate cu otravă, trebuiesc privite ca aparținând înşelătoriei.

Fără de ruşine sunt, nu am nici un pic de adevăr în sufletul meu.

Nu există milă în inima mea; virtuțile confraților nu sunt plăcute ochilor mei; vai, nu îi pot iubi pe alții cum mă iubesc pe mine însumi!

Dacă nu ar exista această corabie a Compasiunii, cum aş putea traversa Oceanul Suferinței?

Incapabil sunt eu să practic fapte bune. Dacă nu mi-aş fi căutat refugiul în grația şi darul său, aş fi murit de o moarte ruşinoasă."

Unul dintre lucrurile care m-au impresionat foarte mult în buddhismul Jodo Shinshu este felul în care Shinran vorbea despre sine însuşi. L-am simțit pe omul Shinran, un idealist în căutarea perfecțiunii însă confruntat în permanență cu un ego care se încăpățâna să nu fie la înălțimea cerințelor sale. Cred că l-a chinuit foarte mult întrebarea "cum pot atinge Eliberarea aşa cum sunt?", pe care o striga nu ca pe o simplă întrebare ci ca pe disperarea ultimă. Shinran s-a luat foarte mult în serios pe el însuşi şi nu i-a plăcut să se amăgească niciodată. Mi-l imaginez înaintea lui Bodhisattva Kannon obosit şi disperat, decis ca din fața "Celui ce ascultă strigătele lumii"[1] să nu se ridice decât atunci când îi va fi indicată o soluție referitoare la salvarea sa[2]. După nouăzeci şi cinci de zile Bodhisattva i-a apărut în viziune şi i-a indicat să îl întâlnească pe Honen, de la care a primit învățătura despre nembutsu-l Legământului Principal. Însă nici după ce "shinjin-ul cel tare precum

[1] "Cel ce ascultă- strigătele lumii", se referă la Bodhisattva Kannon.

[2] Shinran a petrecut 100 de zile în retragere la templul Rokkakudo, fondat de prințul Shotoku, înaintea statuii lui Bodhisattva Kannon, rugându-se pentru salvarea lui.

diamantul" s-a trezit în inima lui, Shinran nu a desconsiderat niciodată preceptele ci din contră, aşa cum reiese din îndemnurile etice pe care le adresa discipolilor săi şi căinței sale, nu a încetat niciodată să încerce să îşi schimbe pornirile negative şi să ducă o viață plină de compasiune.

Pe calea puterii personale, căința este un mod foarte potrivit de expiere a karmei negative. În buddhism sunt prescrise metode precise în acest scop, printre ele aflându-se confesiunea înaintea altor buddhişti, Buddhaşilor din cele zece direcții, înțelepților sau imaginilor care îi reprezintă. Shan-tao menționează trei tipuri de căință în lucrarea Liturghia Naşterii:

1. cel mai înalt grad de căință este a vărsa sânge din ochi şi din pielea corpului.
2. gradul mijlociu de căință este a elimina transpirație fierbinte din corp şi a curge sânge din ochi.
3. cel mai de jos grad de căință este a avea corpul cuprins de febră şi lacrimi în ochi.

Răspunzând la întrebarea dacă este căința necesară în cazul buddhismului Tărâmului Pur, Shan-tao spune în aceeaşi carte, că deşi este dificil să verşi sânge şi lacrimi, dacă adeptul are o minte complet sinceră (Credință Adevărată în salvarea oferită de Amida) el atinge acelaşi efect ca în cazul căinței. Shinran menționează acelaşi lucru într-unul din imnurile sale:

Aceia în care Adevărata Credință este pe deplin stabilită,
Fiind ea însăşi Mintea precum Diamantul,
Sunt egali cu cei care se căiesc de karma lor negativă
În cele trei moduri; aşa spune maestrul nostru, Shan-tao."

Credința oferită de Puterea Celuilalt este cauza Eliberării noastre iar nu ceea ce putem face noi înşine prin eforturile personale. Ea este cea care distruge karma noastră negativă şi ne asigură de naşterea în Tărâmul Pur:

Pentru noi cei care trăim în lumea impură a celor cinci pângăriri
Doar Credința precum Diamantul este efectivă;
Ea ne face capabili să părăsim Samsara pentru totdeauna
Şi să atingem Tărâmul Naturaleții[1].

Shinran Shonin susține în Kyogyoshinsho faptul că adeptul nembutsu are parte de zece avantaje în această viață, dintre care menționez al optulea şi al nouălea avantaj: "avantajul de a fi conştient de bunăvoința lui Amida şi dorința de a răspunde cu recunoştință virtuților sale", precum şi "avantajul de a practica întotdeauna marea compasiune".

"A răspunde cu recunoştință" înseamnă bineînțeles a recita nembutsu însă şi a încerca să trăim viețile noastre în concordanță cu preceptele lăsate de către Buddha şi care reprezintă modul în care el îşi doreşte să acționăm. Atunci când cineva intenționează să îşi arate recunoştința față de bunăvoința cuiva, este de la sine înțeles că va încerca să se comporte într-un mod pe care celălalt l-ar aproba. Ştim că Buddha Amida nu ar dori niciodată să îşi vadă discipolii purtându-se fără compasiune unii cu alții ori față de celelalte ființe şi să nu ne închipuim vreodată că atunci când ne promite salvarea necondiționată el este de acord cu patimile noastre.

"Avantajul de a practica întotdeauna marea compasiune" înseamnă că devenim mult mai conştienți de suferința celorlalți şi mai dornici să evităm a le face rău, încercând să le alinăm durerea şi să îi ajutăm. Nu putem însă ajuta vre-o ființă dacă comportamentul nostru față de ele nu este în concordanță cu cele preceptele prezentate în această carte (preceptele Bodhisattva), tocmai pentru că acestea nu au drept scop purificarea noastră personală ci binele celorlalți.

Rev. Masanobu Nishiaki scrie în articolul său, "Stilul de viață al unui buddhist Jodo Shinshu", despre modul în care trebuie să respectăm preceptele:

[1] Tărâmul Pur, Buddheitatea.

“Vă rog să vă imaginați un birou care are patru sertare. În primul sertar puneți onenju[1] şi cartea cu imnuri religioase, în al doilea sertar – scrisorile şi papetăria, în al treilea – hainele iar în al patrulea vă puneți lenjeria. Atâta timp cât păstrați această ordine şi vă aranjați lucrurile separat nu veți avea nici o problemă. Însă dacă nu vă pasă câtuşi de puțin de ordine şi vă aruncați lucrurile încolo şi încoace, atunci în interiorul dulapului vostru va fi haos şi veți avea probleme. Această situație se poate aplica de asemenea şi în cazul Jodo Shinshu!

Primul sertar în şcoala Jodo Shinshu este faptul de a asculta şi acesta reprezintă efortul pe care îl facem pentru a asculta învățătura. Aceasta este esența învățăturii Shinshu. Fără să ascultăm nu vom înțelege niciodată această cale. Totuşi, a asculta o singură dată nu este suficient, trebuie să ascultăm învățătura mereu şi mereu.

Al doilea sertar al şcolii Jodo Shinshu este ocupat de shinjin. Shinjin-ul nu este ceea ce creăm în noi înşine ci ceea ce primim de la Buddha Amida. Asta înseamnă să înțelegem pe deplin lucrarea Înțelepciunii şi Compasiunii lui Buddha Amida care ne ajută oricând, indiferent de ce fel de persoane suntem. A accepta pur şi simplu Înțelepciunea şi Compasiunea lui Amida este un lucru esențial în Jodo Shinshu.

Al treilea sertar este nembutsu. Nembutsu este actul prin care ne arătăm recunoştința față de Buddha.

Al patrulea sertar este viața de fiecare zi. Atât timp cât trăim în societate, trebuie să urmăm regulile ei. Moralitatea, etica şi bunul simț – aceştia sunt factori importanți pentru viața în societate.

Nu putem amesteca aceste sertare. Dacă le amestecăm, vom înțelege greşit învățătura Jodo Shinshu. Cea mai obişnuită greşeală este amestecarea sertarelor doi şi patru, shinjin şi viața de fiecare zi. Cum se întâmplă acest lucru?

În timp ce suntem pe cale să primim sau să ne trezim către shinjin, putem gândi: ‘Nu contează ce facem, Buddha Amida ne va ajuta şi ne vom naşte în Tărâmul Pur aşa cum suntem. Din moment ce lucrurile sunt astfel, ce rost are să ne comportăm corect.’ Gândind în acest fel nu facem altceva decât să amestecăm cele două sertare iar noi nu ar trebui să privim oricum Înțelepciunea şi Compasiunea lui Buddha Amida….

Dacă continuăm să amestecăm sertarele, Jodo Shinshu va fi o scuză pentru lenevia noastră….

Nu amestecați cele două sertare. Nu vă folosiți de învățătură (shinjin şi nembutsu) ca de un instrument pentru a vă argumenta acțiunile voastre egoiste.”

## II

Acestea fiind zise, voi trece mai departe la prezentarea Celor zece precepte principale ale unui Bodhisattva, care pentru adepții nembutsu trebuiesc privite în lumina învățăturii despre salvarea oferită de Legământul Principal al lui Amida.

Aceste zece precepte sunt expuse în Brahmajala Sutra şi reprezintă cel mai înalt cod moral al buddhismului Mahayana.

Esența preceptelor Bodhisattva este pietatea filială față de toate ființele sensibile.

Voi relua un citat din primul capitol pentru a explica un aspect foarte important în învățătura tradiției noastre:

“Un discipol al lui Buddha trebuie să aibă o inimă plină de compasiune şi să cultive practica de a elibera toate ființele. El trebuie să gândească în acest mod: de-al lungul multor eoni, toate ființele de parte barbatească au fost tatăl meu şi toate ființele de parte femeiască au fost mama mea. Eu am fost născut din ele.”

Referitor la cuvintele “un discipol al lui Buddha trebuie …… să cultive practica de a elibera toate ființele”, noi nu considerăm în Jodo Shinshu că ne putem elibera noi înşine şi că îi putem elibera pe ceilalți în timpul acestei vieți. S-ar putea oare spune că adepții Jodo Shinshu nu sunt Bodhisattva? Nu, ei nu sunt Bodhisattva, dacă prin asta se înțelege că îi salvează efectiv pe ceilalți

[1] Rozariu buddhist.

încă din această viaţă, însă pot fi numiţi astfel dacă se ia în calcul faptul că aspirând la naşterea în Tărâmul Pur (atingerea Buddheităţii) ei aspiră de fapt la Eliberarea lor şi a celorlalţi. Ideea de Bodhisattva este prezentă în buddhismul Jodo Shinshu la fel ca în toate şcolile Mahayana – naşterea în Tărâmul Pur nu este o destinaţie egoistă ci o permanentă reîntoarcere, de data asta ca fiinţă Iluminată, pentru a-i ajuta pe ceilalţi. Singura diferenţă între şcoala noastră şi celelalte şcoli bazate mai mult sau mai puţin pe puterea personală, este că în Jodo Shinshu noi realizăm incapacitatea noastră de a practica adevăratele virtuţi cât încă nu am atins Eliberarea în Tărâmul Pur iar acţiunile noastre le privim ca fiind totuşi ale unor bonbu (fiinţe ignorante) care încearcă să îşi exprime recunoştinţa faţă de Buddha.

**1. Un discipol al lui Buddha nu trebuie să ucidă el însuşi, să îi încurajeze pe alţii să ucidă, să ucidă prin diferite metode, să preamărească uciderea, să se bucure la vederea uciderii ori să ucidă prin incantaţii sau mantre negative. El nu trebuie să creeze cauzele, condiţiile, metodele sau karma uciderii şi să nu ucidă *în mod intenţionat* nici o fiinţă vie.[1]**

**Ca discipol al lui Buddha, el trebuie să cultive o minte plină de compasiune şi pietate filială, întotdeauna căutând metode potrivite pentru a salva şi proteja toate fiinţele. Dacă în loc de asta, nu reuşeşte să se înfrâneze şi ucide fără milă fiinţe sensibile, el comite un păcat Parajika[2].**

Consider acest precept principal ca fiind în legătură cu următorul precept secundar[3]:

- "Un discipol al lui Buddha nu trebuie să mănânce în mod intenţionat carne. Să nu mănânce carnea nici unei fiinţe sensibile. Cel ce consumă carne pierde seminţa marii Compasiuni, distruge seminţa naturii de Buddha[4] şi face să fie evitat de celelalte fiinţe (animale şi

[1] Mintea este factorul cheie în toate preceptele Bodhisattva. *A ucide prin diferite metode*: se referă la metodele folosite pentru a facilita uciderea unei fiinţe sensibile, precum a arăta celorlalţi locul unde se află o găină, a o încolţi, a-i lega picioarele, a-i pune capul pe butucul măcelarului, etc.

[2] *Păcat Parajika* – un păcat grav.

A ucide fiinţe sensibile, inclusiv sacrificarea animalelor pentru hrană, este considerat în buddhism unul dintre cele mai grave păcate. Aceasta nu numai din cauză că astfel de fapte creează o suferinţă de negrăit ci şi pentru că ele micşorează vieţile viitorilor Buddhaşi (din moment ce toate fiinţele sensibile au aceeaşi natură de Buddha). Foarte gravă este considerată de asemenea, uciderea animalelor din motive sportive.

Interzicerea oricărei forme de ucidere (inclusiv a sinuciderii), ce include toate fiinţele sensibile, este unică buddhismului. Jainismul, spre exemplu, aprobă penitenţa făcută prin moartea cauzată de înfometare, în timp ce ritualurile hinduse precum riturile Srauta "se bazează pe oferirea în flăcările altarului a diferitelor oblaţii de lapte, unt, miere … animale domestice …" (K. Crim, Dictionarul religiilor, pag. 369 şi 790).

*Notă*: Există excepţii importante de la această regulă. Un foarte cunoscut exemplu recent este sacrificiul de sine (sinuciderea) al Maestrului Thich Quang Duc făcut în anii şaizeci pentru a protesta împotriva persecuţiei buddhiştilor din Vietnam. Maestrul, o personalitate recunoscută şi apreciată s-a sinucis, nu pentru a scăpa de vre-o suferinţă personală ci pentru a atrage atenţia către condiţia proastă a populaţiei în general, a opri persecuţiile şi în buna tradiţie Mahayana, de *a-i salva pe însăşi criminali de la a comite alte păcate mai mari.*

Primul precept Sravaka (preceptele călugărilor şi al călugăriţelor din buddhismul timpuriu) este a nu se deda relaţiilor sexuale, în timp ce primul precept Bodhisattva este a nu ucide. Asta deoarece principalul scop al Sravaka-şilor este de a deveni Arhaţi (eliberaţi în viaţă) şi de a scăpa de naştere şi moarte. Bodhisattvaşii, pe de altă parte, consideră compasiunea ca fiind principala lor chemare iar uciderea este adevărata antiteză a compasiunii. O altă explicaţie este aceea că preceptele Sravaka sunt specifice unui anumit timp şi unei anumite audienţe. Astfel, în vremea lui Buddha Shakyamuni, când un bhiksu sau o bhiksuni (călugării sau călugăriţele din buddhismul timpuriu) comiteau un anumit păcat, Buddha instituia drept răspuns o anumită regulă sau un anumit precept. În acest fel a apărut primul precept al bhiksu/bhiksuni împotriva relaţiilor sexuale. Pe de altă parte, preceptele Bodhisattva sunt universale în scop şi indiferent de timp, spaţiu sau audienţă. Ele au fost promulgate independent de anumite păcate, pentru a ajuta practicantul să se întoarcă la natura sa adevărată – ele sunt precepte ale Minţii.

[3] De fapt în Brahmajala Sutra, pe lângă cele zece precepte secundare mai sunt şi 48 precepte secundare din care însă nu am prezentat în această lucrare decât două.

[4] Această afirmaţie, "distruge seminţa naturii de Buddha", se referă la cei care urmează Calea bazându-se pe puterea lor şi care sunt supuşi în acest fel karmei personale ce se manifestă prin imposibilitatea de a atinge Buddheitatea. Însă cei care se bazează pe Legământul Principal al lui Buddha Amida încearcă să fie vegetarieni din recunoştinţă faţă de Buddha şi celelalte fiinţe iar nu din teama că nu vor atinge Iluminarea, deoarece aceasta este asigurată de Amida indiferent de virtuţile sau păcatele lor, împlinite din cauza ignoranţei şi a tendinţelor negative atât de greu de înlăturat.

transcedentale). Cei care procedează astfel sunt vinovaţi de nenumarate păcate. De aceea, Bodhisattvaşii să nu mănânce carnea nici unei fiinţe sensibile. Dacă însă consumă carne în mod intenţionat, ei comit un păcat secundar."[1]

Din moment ce "toate fiinţele de parte barbatească au fost tatăl meu şi toate fiinţele de parte femeiască au fost mama mea", înseamnă că "dacă acum le ucid pentru hrană, îmi ucid proprii părinţi şi mănânc o carne care a fost cândva a mea", susţine Brahmajala Sutra.

Practica vegetarianismului[2] în buddhism este un comportament prin care nu dorim să fim părtaşi indirect la uciderea unei fiinţe. Uciderea directă pentru hrană este un păcat mult mai grav decât a consuma carnea deja preparată din magazine, însă asta nu ne face mai puţin responsabili de moartea în chinuri a ei. Dacă nu ar exista cerere nu ar mai exista nici ofertă, aşadar cu cât mai mulţi oameni devin vegetarieni cu atât mai puţine fiinţe vor fi omorâte. Nimeni nu vrea să fie ucis, toate fiinţele vor să se bucure de viaţă şi toate au dreptul la viaţă. În buddhism nu există loc pentru concepţia grotescă ce susţine că omul se află în centrul Universului şi că toate celelalte fiinţe au fost create pentru el. Sunt convins că dacă am simţi pe pielea noastră suferinţa şi panica pe care un animal o simte când este omorât, nu am mai putea nici să ţinem în gură o bucată de carne. Mă întreb şi îmi răspund afirmativ, dacă nu cumva, în conformitate cu legea cauzalităţii, toate violenţele şi dezastrele naturale care au loc în lumea de azi nu sunt decât manifestarea lăcomiei şi cruzimii cu care tratăm celelalte finţe. Ne-am angrenat într-un lanţ al violenţei din care nu ne vom putea elibera decât dacă ne schimbăm comportamentul şi atitudinile faţă de toate formele vieţii.

Omul a declarat război tuturor fiinţelor pentru satisfacţia burţii sale în timp ce mediul în care trăieşte îi furnizează destulă hrană vegetală care să îl menţină sănătos. Pentru noi cei care trăim în ţări din Europa, America şi chiar Asia, a fi vegetarian nu este un efort prea mare. Chiar dacă alte

---

Legământul lui Buddha Amida nu face nici o discriminare între vegetarieni şi non-vegetarieni, însă asta nu înseamnă că aprobă un comportament lipsit de compasiune faţă de celelalte fiinţe, consumul cărnii fiind unul dintre ele.

[1] Există în buddhismul timpuriu teoria celor "trei tipuri de carne pură" în conformitate cu care un om poate consuma carnea unui animal pe care nu l-a ucis el însuşi, nu a fost ucis în mod special pentru el şi nu i-a auzit ţipetele când a murit. Totuşi, în sutrele Mahayana (spre exemplu Brahmajala Sutra, Surangama Sutra, Lankavatara Sutra, Nirvana Sutra) ce reprezintă ultimele învăţături ale lui Buddha, interzicerea consumului de carne este strict interzisă. Asta înseamnă că teoria celor "trei tipuri de carne pură" a fost doar o măsură temporară prin care Buddha a luat în considerare dificultatea opririi dintr-o dată a mâncării de carne în mediul şi condiţiile de atunci. Apoi însă a interzis definitiv această practică şi a accentuat asupra vegetarianismului. Ca dovadă în acest sens, în Mahaparinirvana Sutra, Buddha îi spune lui Kashyapa:

"Fiu al transmisiei mele, învăţătură mea nu este asemenea asceţilor goi. Eu, Tathagata, am stabilit reguli de disciplină în funcţie de specificul fiecăruia. Aşadar, având un anumit scop în minte, am dat voie să se mănânce carnea ce a fost examinată de trei ori. Cu altă ocazie, am interzis zece tipuri de carne. Şi din nou, gândindu-mă la altcineva, am declarat că nu este bine să se mănânce nici un fel de carne, chiar şi a animalelor care au murit din cauze naturale. Însă am spus, o Kashyapa, că toţi cei care îmi sunt apropiaţi să se abţină de la consumul cărnii."

Iată şi câteva citate din Lankavatara Sutra, singurul text recomandat de Bodhidharma, primul patriarh al Zen-ului chinezesc:

"În această sutră, mâncarea de carne, în orice formă, în orice mod şi în orice loc, este înterzisă necondiţionat, odată pentru totdeauna şi pentru toţi. Aşadar, nu am permis nimănui să mănânce carne, nu permit şi nu o voi permite niciodată."

"Dar Wei, ... Cum ar putea cei care doresc să cultive o inimă plină de bunătate, să mănânce carne?" ....."Dar Wei, dacă arzi cadavrul unui om, mirosul este foarte puturos, la fel precum carnea altor animale. De ce o anumită carne este mâncată iar alta nu?" ..... "Cum ar putea cineva să spună că am permis discipolilor mei să mănânce carne? Dacă cineva afirmă că am permis discipolilor mei să mănânce carne, acel om mă calomniază."

[2] "Motivaţia pentru împlinirea acestor fapte [eliberarea animalelor capturate, refuzul de a consuma carne] sunt înrădăcinate nu atât în cerinţele etice cât în factori religioşi şi psihologici. Când cineva omoară o altă fiinţă vie, el distruge legăturile invizibile dintre toate formele vieţii. Violenţa îl alienează pe cel care o comite nu numai din punct de vedere al armoniei cosmice ci şi, în cele din urmă, faţă de sine însuşi Pentru că deşi actul uciderii este o afirmare extremă a sinelui, acest sine care devine în acest fel atât de izolat şi delimitat, încetează să mai aibă o viaţă reală ori vre-un sens adevărat. Vegetarianismul buddhist este deosebit de semnificativ atunci când este văzut în acest context. Pentru că deşi nu omoară el însuşi, de fiecare dată când consumă carne nu face altceva decât să nege existenţa unei relaţii autentice între el şi celelalte fiinţe. Privind un animal doar ca ''mâncare'', el poate deveni insensibil la suferinţa acestuia şi să îl privească doar ca pe un simplu obiect. Pe de altă parte, ori de câte ori eliberează o creatură, salvând-o astfel de la moarte, el reafirmă legăturile originare dintre toate fiinţele sensibile. Actul eliberării este o celebrare a reuniunii în care egoismul omenesc este pe moment distrus. Cel care eliberează o viaţă, de fapt se eliberează pe el însuşi de egoism." (Seekers Glossary of Buddhism)

animale se mănâncă între ele, omul este înzestrat cu raţiune şi sensibilitate, de aceea poate alege să ducă o viaţă care să nu le afecteze pe celelalte fiinţe[1].
Ca adept Jodo Shinshu el trebuie să fie motivat de principiile fundamentale ale buddhismului Mahayana din care această şcoală face parte, precum pietatea filială faţă de toate fiinţele şi să nu facă afirmaţii de genul: "În Jodo Shinshu nu trebuie să fii vegetarian" sau "preceptele nu sunt importante". Adesea mă întâlnesc cu colegi de practică ce rostesc astfel de cuvinte şi care mie îmi par că se apropie de erezia răului permis pe care Shinran şi Honen au combătut-o de atâtea ori.
Dacă Buddha Amida ne salvează aşa cum suntem, asta nu înseamnă că este de acord cu patimile noastre. Ca Buddha, el încearcă întotdeauna să trezească fiinţele către compasiune în relaţiile dintre ele iar vegetarianismul şi încercarea de a respecta preceptele este una din manifestarea acestei compasiuni.

Motivaţia noastră în a căuta într-una argumente pentru a nu fi vegetarieni[2] şi a nu încerca să respectăm preceptele este pentru că suntem dominaţi de lăcomie.
Nu vreau să fiu greşit înţeles, nu am pretenţia şi nu afirm că ne putem comporta în timpul acestei vieţi precum Buddha şi Bodhisattva, deoarece în acest caz nu am mai avea nevoie de Legământul lui Amida. Îmi doresc însă ca toţi adepţii Jodo Shinshu să accepte din recunoştinţă faţă de Buddha şi celelalte fiinţe aceste simple cuvinte: "Să încercăm, să încercăm să respectăm preceptele şi să fim vegetarieni." Atât. Măcar să încercăm. Iar dacă nu reuşim, să fim ruşinaţi şi cu atât mai recunoscători Legământului lui Amida. Apoi să încercăm din nou. Toată viaţa noastră trebuie să fie dominată de acest impuls: recunoştinţă faţă de Buddha şi celelalte fiinţe şi încercarea de a ne comporta plini de compasiune faţă de toate formele vieţii. Acesta este buddhismul Mahayana unde Jodo Shinshu reprezintă, în opinia mea, cel mai frumos copil. Ce minunat să ştii că eşti deja salvat şi că poţi încerca fără teamă şi fără scop să iubeşti celelalte fiinţe. Namo Amida Butsu vine întotdeauna spontan pe buzele mele când mă gândesc la aceste lucruri.

**2. Un discipol al lui Buddha nu trebuie să fure ori să îi încurajeze pe alţii să fure, să nu fure prin nici un fel de metode, nici prin incantaţii ori mantre negative. El nu trebuie să creeze cauzele, condiţiile, metodele sau karma furtului. Nu trebuiesc furate nici un fel de obiecte valoroase ori proprietăţi, chiar şi acelea aparţinând fantomelor şi spiritelor sau hoţilor şi jefuitorilor, fie ele atât de mici cât un ac sau un fir de iarbă.**

**Ca discipol al lui Buddha, adeptul trebuie să aibă o minte plină de milă, compasiune şi pietate filială – întotdeauna ajutând fiinţele să dobândească merite şi fericire. Dacă în loc de asta, el fură posesiunile celorlalţi, comite un păcat Parajika.[3]**

---

[1] Unii ar putea întreba de ce interzicerea în buddhism a distrugerii vieţii animalelor nu include şi pe aceea a plantelor. Răspunsul este că deşi plantele sunt înzestrate cu funcţiile existenţei, ele nu au conştiinţa văzului, auzului, mirosului, gustului, minţii şi conştiinţa alaya. Dacă nu au conştiinţă înseamnă că nu au emoţii. Dacă nu au emoţii înseamnă că nu pot da naştere la cauze negative sau pozitive, deci nu au karmă.
În buddhism se spune doar că există spirite ce trăiesc în armonie cu anumite plante, în interiorul cărora îşi găsesc adăpost şi de care se ataşează ca de corpul lor. De aceea Buddha interzicea spre exemplu, tăierea copacilor mari şi groşi. Prezervarea mediului este una din îndatoririle omeneşti ce îşi găseşte foarte mult spaţiu în buddhism care susţine că toate fiinţele şi lucrurile din Univers trăiesc în unitate şi se influenţează reciproc. Distrugând echilibrul naturii ne distrugem în cele din urmă pe noi înşine.
[2] Cei care susţin spre exemplu că lipsa carnei din alimentaţie duce la dereglări ale organismului, sunt contrazişi de multe exemple concrete ale unor oameni care trăiesc foarte bine şi sunt sănătoşi datorită regimului vegetarian. Un număr mare de cărţi scrise de specialişti avizaţi în domeniul alimentaţiei atestă avantajele unei diete vegetariene.
[3] Viaţa unei fiinţe sensibile poate fi împărţită în două aspecte: internă, legată de corpul fizic şi externă, având de-a face cu mâncarea, posesiunile şi aşa mai departe. Corpul fizic este susţinut de mâncare şi alte necesităţi. Dacă aceste lucruri esenţiale sunt furate viaţa devine foarte dificilă. În cazuri extreme, furtul lor este echivalent cu a lua viaţa cuiva. De aceea, în "Cele patru metode de salvare", caritatea este prima şi cea mai importantă. Acestea sunt cele patru metode prin care Bodhisattvaşii interacţionează cu societatea pentru a-şi îndeplini opera lor. Caritatea, oferirea bunurilor personale pentru a-i ajuta pe ceilalţi este antiteza furtului. (Maestrul Yen-p'ei)
*A fura prin diverse metode* se referă la fapte precum ascunderea bunurilor celorlalţi, etc. adoptând apoi un aer inocent şi minţind asupra a ceea ce s-a întâmplat cu adevărat.

**3. Un discipol al lui Buddha nu trebuie să înfăptuiască acte imorale ori să îi încurajeze pe alții să le îndeplinească.**[1] **Într-adevăr, el nu trebuie să aibă cu nimeni un comportament sexual nepotrivit.**

**Un discipol al lui Buddha trebuie să aibă pietate filială – salvând toate ființele sensibile şi instruindu-le întru Dharma purității şi castității. Dacă în loc să procedeze astfel, dovedeşte că nu are compasiune şi îi încurajează pe alții să se implice în relații sexuale imorale, inclusiv cu animale şi chiar cu mamele, fiicele, surorile sau alte rude apropiate lor, el comite un păcat Parajika.**

**4. Un discipol al lui Buddha nu trebuie să folosească el însuşi cuvinte neadevărate, să mintă prin orice fel de mijloace ori să îi încurajeze pe alții să mintă. Nu trebuie să se implice el însuşi în cauzele, condițiile, metodele sau karma minciunii, spunând că a văzut ceea ce nu a văzut sau vice-versa ori mințind indirect prin mijloace fizice sau mentale.**[2]

**Ca discipol al lui Buddha, el trebuie să aibă întotdeauna o vorbire corectă şi o viziune corectă şi să îi ghideze pe toți ceilalți către acestea. Dacă în loc să procedeze astfel, ajunge pricină de vorbire incorectă, viziuni greşite sau karmă negativă pentru ceilalți, el comite un păcat Parajika.**

**5. Un discipol al lui Buddha nu trebuie să facă negoț**[3] **cu băuturi alcoolice ori să îi încurajeze pe alții să facă acest lucru. El nu trebuie să creeze cauzele, condițiile, metodele sau karma vânzării oricărui tip de intoxicante, pentru că acestea sunt cauzele şi condițiile tuturor tipurilor de păcate.**

**Ca discipol al lui Buddha, el trebuie să ajute toate ființele sensibile să dobândească adevărata înțelepciune. Dacă în loc să procedeze astfel, el le face să aibă o gândire cu susul în jos, comite un păcat Parajika.**[4]

Consider acest precept principal ca fiind în legătură cu următorul precept secundar:

- "Un discipol al lui Buddha nu trebuie să consume intenționat băuturi alcoolice, pentru că acestea sunt sursa unor păcate nenumărate. Dacă el doar oferă un pahar cu vin unei alte persoane, consecința este aceea că nu va avea mâini timp de cinci sute de vieți.[5] Cum ar putea atunci să consume alcool el

[1] Am exclus din prezentarea acestui precept următorul pasaj referitor la călugări, deoarece în şcoala Jodo Shinshu nu există un ordin mănăstiresc. Îl redau aici: "[Dacă este călugăr] el nu trebuie să aibă relații sexuale cu nici o femeie – indiferent că este om, animal, zeitate sau spirit– nici să nu creeze cauzele, condițiile, metodele sau karma unui astfel de comportament incorect."

[2] Spre exemplu, a da din cap, etc. Un caz de minciună prin mijloace mentale este atunci când cineva care a comis o greşeală tace atunci când este întrebat cine este vinovatul. Cel mai grav exemplu de vorbire falsă în buddhism şi care este un păcat major, îl constituie declarația falsă de a fi atins un anumit nivel spiritual (spre exemplu că a devenit Arhat) când de fapt acesta nu a fost realizat. Scopul acestei revendicări este bineînțeles, de a primi respectul şi ofrandele discipolilor.

[3] Se consideră că un buddhist nu trebuie să îşi câştige existența prin următoarele tipuri de activități, care sunt contrare spiritului de compasiune față de celelalte ființe: vânătoare, pescuit, măcelărie şi vânzarea animalelor pentru hrană, a vinde arme sau a contribui la fabricarea lor, vânzarea de ființe omeneşti în sclavie sau prostituție, precum şi orice activitate care afectează într-un fel sau altul mintea şi corpul ființelor sensibile.

[4] Faptul de a vinde băuturi alcoolice este considerat un păcat grav în timp ce consumul de alcool este unul secundar (preceptul secundar numărul doi). Asta deoarece Bodhisattvaşii pun compasiunea pe primul loc şi mai întâi de orice iar scopul lor este de a fi în beneficiul celorlalți – a vinde băuturi alcoolice înseamnă a face rău celorlalți, a consuma alcool înseamnă a-ți face rău numai ție însuți. De ce să nu consumăm băuturi alcoolice? Buddhismul interzice băuturile alcoolice nu pentru a refuza plăcerile vieții ci pentru că alcoolul încețoşează mintea şi împiedică înțelepciunea înnăscută să iasă la suprafață. Astfel, a vinde alcool este împotriva scopului plin de compasiune al unui Bodhisattva: a ajuta toate ființele să îşi dezvolte înțelepciunea şi să atingă Buddheitatea.

[5] *A nu avea mâini timp de cincisute de vieți*: discipolul va renaşte ca vierme, reptilă, etc. Această retribuție pare anormal de severă la prima vedere; totuşi, în buddhism, cea mai rea karmă este a nu avea înțelepciune, consecința oricărei intoxicări a minții şi a corpului. Înțelepciunea este una din cerințele, aşa cum am văzut, alături de etică şi practica spirituală, pentru Eliberarea din naştere şi moarte şi fără de care ființele sunt destinate să peregrineze în samsara nu numai pentru cinci sute de vieți ci pentru *nenumărați eoni*.

însuşi! Într-adevăr, un Bodhisattva nu trebuie să îi încurajeze pe alţi oameni sau orice alte fiinţe sensibile să consume alcool, cu atât mai mult să bea el însuşi[6]. Un discipol nu trebuie să bea nici un fel de băuturi alcoolice. Dacă în loc să procedeze astfel, el bea intenţionat şi îi încurajează şi pe ceilalţi să bea, comite un păcat secundar.

**6. Un discipol al lui Buddha nu trebuie să vorbească despre greşelile clericilor, laicilor sau călugărilor şi călugăriţelor – nici să îi încurajeze pe alţii să procedeze astfel[3]. El nu trebuie să creeze cauzele, condiţiile, metodele sau karma discutării păcatelor adunării.**

**Ca discipol al lui Buddha, ori de câte ori aude oameni răi, externalişti[4] sau adepţi ai Celor Două Vehicole[5], vorbind de practici contrare Dharmei sau preceptelor din interiorul comunităţii buddhiste, el trebuie să îi instruiască cu o minte plină de compasiune şi să îi facă să îşi dezvolte o credinţă corectă în Mahayana.**

**Dacă în loc să procedeze astfel, discută greşelile care apar în adunare, comite un păcat Parajika.[6]**

---

Se povesteşte că odată Mahakasyapa (cel mai în vârstă discipol al lui Buddha) vizita împreună cu Anathapindika (un celebru susţinător al comunităţii de călugări) păduricea Jeta, cand deodată înaintea lor apăru o furnică neagră ce îşi croia drum de-a lungul potecii pe care mergeau ei. Atrăgându-i atenţia lui Anathapindika asupra insectei, Mahakasyapa şi-a adus aminte cum *în urmă cu mulţi eoni*, în timpul celor şase Buddha din trecut, mai întâlnise odată acea furnică. Acum, în timpul lui Shakyamuni (al şaptelea Buddha), el însuşi a devenit un Arhat, însă biata furnică, după eoni întregi de naşteri repetate rămăsese tot o furnică, destinată să caute prin gunoaie după resturi de mâncare şi condamnată astfel la suferinţele unei vieţi de insectă, lipsită pentru totdeauna de înţelepciune.
A vinde băuturi alcoolice îi afectează pe ceilalţi şi este împotriva Minţii adevăratei Compasiuni pe care un Bodhisattva trebuie să o cultive întotdeauna.

[6] Excepţie: "Pe vremea lui Buddha Shakyamuni, soţia regelui Prasenajit a primit cele opt precepte pentru laici. Odată, regele a vrut să-şi ucidă cocoşul. Când regina a auzit acest lucru s-a gândit la o soluţie să îl salveze, aşa că s-a împodobit cu cele mai bune bijuterii, s-a dat cu pudră frumos mirositoare, şi-a aranjat flori în păr şi a pregătit mâncăruri delicioase şi vinuri din cele mai bune. Apoi, însoţit de câteva servitoare s-a dus să îl vadă pe rege. Acesta a fost foarte mulţumit de mâncare şi băutură astfel că regina după rugăminţi stăruitoare l-a convins să îl cruţe pe cocoş. A doua zi, regina s-a dus la locul unde se afla Buddha şi s-a căit. Ea tocmai primise cele opt precepte pentru laici iar unul dintre acestea se referea la interdicţia de a-şi unge trupul cu uleiuri frumos mirositoare sau de a-şi pune flori în păr. Pe lângă acestea ea mai şi *băuse alcool* în ziua precedentă… Însă din moment ce motivaţia ei fusese doar aceea de a salva viaţa cocoşului, Buddha i-a spus: "Nu numai că nu ai încălcat preceptele, ci chiar ai dobândit merite şi virtuţi". (Maestrul Hsuan Hua).

[3] Şi aici am schimbat schimbat puţin formularea pentru a se potrivi mai bine contextului Jodo Shinshu. Exprimarea
originală era: "nu trebuie să vorbească despre greşelile clericilor Bodhisattva, laicilor Bodhisattva sau a călugărilor şi călugăriţelor obişnuite".
În alte forme de buddhism preceptele Bodhisattva sunt primite într-un cadru ritual înaintea unui Maestru al preceptelor sau în absenţa acestuia, înaintea unei imagini a unui Buddha sau Bodhisattva, caz în care adeptul trebuie să aibă un semn prielnic (manifestări luminoase, etc.) care să ateste primirea lor. În Jodo Shinshu nu consider însă că aceste lucruri sunt necesare deoarece aici respectarea preceptelor este doar o încercare pornită din recunoştinţă, având în permanenţă în minte conştiinţa imperfecţiunii noastre.

[4] Adică "nebuddhist". Acest termen este folosit în mod general de buddhişti cu referire la adepţii altor religii. Un externalist este cineva care nu crede în buddhism sau nu urmeză învăţătura buddhistă.

[5] Cele Două Vehicole sunt cele ale Sravaka (cei care urmăresc salvarea personală din naştere şi moarte, adică să devină Arhaţi) şi Pratyekabuddha (Buddha care devin Iluminaţi înţelegând pe deplin principiul cauzalităţii dar care, spre deosebire de Buddha supremi, nu pornesc să îi înveţe şi să îi ajute pe ceilalţi). Acestea, luate împreună, constituie ceea ce se numeşte Vehicolul Theravada sau Vehicolul de sud. Vehicolul Bodhisattva, care conduce către Buddheitatea supremă pentru binele tuturor fiinţelor, este numit Vehicolul Mahayana (al Treilea Vehicol).

[6] Scopul unui Bodhisattva este de a ajuta fiinţele sensibile. De aceea, atunci când cineva comite un păcat, Bodhisattva nu îi face reclamă ci caută cu răbdare metode pentru a-l sfătui. Mai mult decât atât, un Bodhisattva trebuie să menţioneze caracteristicile bune ale celorlalţi în aşa fel încât să îi încurajeze să meargă pe calea cea dreaptă şi să îi ajute să îşi dezvolte potenţialul.
*Exemplu*: Sutra Lotusului relatează povestea unui Bodhisattva numit "Nu Dispreţuieşte Niciodată". Ori de câte ori întâlnea un laic sau un cleric, se apropia de el, se pleca înaintea lui şi îi zicea cu glas tare: "Nu îndrăznesc să te privesc dispreţuitor deoarece vei deveni un Buddha în viitor". Această declaraţie îi supăra pe unii care îl insultau şi îl băteau. Drept răspuns, Nu Dispreţuieşte Niciodată doar fugea departe şi repeta: "Nu îndrăznesc să te privesc dispreţuitor deoarece vei deveni un Buddha". De ce Bodhisattva Nu Dispreţuieşte Niciodată acţiona în acest fel? Din cauză că el cultiva practica de a vedea totul cu aceiaşi ochi, de a respecta toate fiinţele sensibile în mod egal, asta deoarece toţi au natura de Buddha şi sunt cu toţii viitori Buddha.

**7. Un discipol al lui Buddha nu trebuie să se laude pe sine şi să îi vorbească de rău pe ceilalţi sau să îi încurajeze pe alţii să procedeze în acest fel. El nu trebuie să creeze cauzele, condiţiile, metodele sau karma laudei de sine şi a discreditării celorlalţi.**

**Ca discipol al lui Buddha, el trebuie să fie gata să se pună în locul tuturor fiinţelor sensibile şi să îndure umilinţa şi defăimarea – să accepte toate învinuirile şi să lase fiinţele să aibă parte de toată gloria. Dacă în loc să procedeze astfel, îşi etalează propriile sale virtuţi şi ascunde punctele bune ale celorlalte fiinţe, atrăgând asupra lor defăimarea, el comite un păcat Parajika.[1]**

**8. Un discipol al lui Buddha nu trebuie să fie avar sau să îi încurajeze pe alţii să fie avari. El nu trebuie să creeze cauzele, condiţiile, metodele sau karma avariţiei. Ca Bodhisattva[2], ori de câte ori un nevoiaş vine să îi ceară ajutorul, să îi dea aceluia tot ce are nevoie. Dacă în loc de asta, mânat de furie şi indignare,[3] refuză să îi acorde orice fel de sprijin – neajutându-l nici măcar cu un bănuţ, un ac, un fir de iarbă, un singur vers sau o propoziţie Dharma, ci îl ocărăşte şi îl insultă, comite un păcat Parajika.**

**9. Un discipol al lui Buddha nu trebuie să fie furios şi nici să îi încurajeze pe alţii să fie furioşi. El nu trebuie să creeze cauzele, condiţiile, metodele sau karma furiei.**

**Ca discipol al lui Buddha, el trebuie să fie plin de compasiune şi filial, ajutând toate fiinţele sensibile să îşi dezvolte bunele rădăcini ale împăcării. Dacă în loc de asta, el insultă şi ponegreşte fiinţele sensibile sau chiar fiinţele născute prin transformare [precum zeităţile şi spiritele], adresându-le cuvinte grele, lovindu-le cu pumnii sau cu picioarele, ori atacându-le cu un cuţit sau topor – sau poartă ranchiună chiar şi atunci când victima îşi recunoaşte greşelile şi cere cu umilinţă iertare cu o voce moale şi împăciuitoare – discipolul comite un păcat Parajika.[4]**

---

[1] "Se poate spune că obiceiul de a se lăuda pe sine şi a-i dispreţui pe ceilalţi, este un lucru obişnuit pentru cei mai mulţi oameni. De aceea, oriunde ne-am duce, dacă nu auzim pe cineva lăudându-se pe sine, atunci îl vom auzi vorbindu-i de rău pe alţii. Rar auzim pe cineva că vorbeşte despre propriile sale defecte şi laudă calităţile celorlalţi. De aceea, încă din vechime, nu a fost niciodată uşor să se creeze o atmosferă de neaversiune şi fericire între oameni, pe acest pământ. Dacă oamenii ar deprinde obiceiul de a "întoarce privirea către ei înşişi", conştienţi în fiecare clipă că au încă multe defecte, în timp ce alţii au multe calităţi, nu ar mai exista mulţumire de sine şi criticarea celorlalţi".
(Maestrul Yen-p'ei)
"A se lăuda pe sine şi a-i vorbi de rău pe ceilalţi, îi face automat pe cei din urmă să sufere. Nu numai că astfel de acţiuni duc la mărirea egoului – chiar opusul scopului cultivării buddhiste. Mai mult decât atât, în Avatamsaka Sutra (capitolul 49), fiinţele sensibile sunt asemuite cu rădăcinile unui copac ce cresc în stâncile şi nisipul unui peisaj sălbatic şi arid, în timp ce Buddhaşii şi Bodhisattvaşii reprezintă florile şi fructele. De aceea, Bodhisattvaşii au nevoie de fiinţele sensibile. Cum ar putea ei să îi critice dacă nu pentru a-i ajuta să îşi corecteze greşelile?" (Rev. Minh Duc)

[2] Expresia "ca Bodhisattva" nu înseamnă că în Jodo Shinshu noi visăm că suntem sau că putem deveni efectiv Bodhisattva în această viaţă, ajutând fiinţele asemenea lui Kannon (Bodhisattva al Compasiunii). Vom acţiona cu adevărat ca Bodhisattva doar după ce vom atinge Iluminarea supremă în Tărâmul Pur şi ne vom întoarce în această lume, sub diverse forme, pentru a-i salva pe ceilalţi.
Bodhisattva este un ideal iar preceptele legate de această stare lipsită de egoism sunt de asemenea un ideal. În alte tradiţii practicantul se angajează să îl împlinească încă din timpul acestei vieţi, însă pentru adeptul Jodo Shinshu, respectarea preceptelor este doar o încercare pornită din recunoştinţă, având în permanenţă în minte conştiinţa imperfecţiunii noastre.

[3] Discipolul devine furios şi îşi pierde cumpătul din cauză că celălalt continuă să îi ceară ajutorul.

[4] Al nouălea precept implică două lucruri: (1) a fi furios şi (2) a purta ranchiună. Acest precept, asemenea celorlalte, consideră compasiunea ca fiind temelia sa. Odată ce apare furia, toată compasiunea este pierdută. Un Bodhisattva nu trebuie să poarte ranchiună faţă de nimeni ci să ierte cu bucurie greşelile celorlalţi.
Mai mult decât atât, din moment ce ne-am născut în această lume impură suntem nevoiţi să ne întâlnim cu evenimente ce nu corespund dorinţelor noastre. Când aceste evenimente apar – căci ele vor apărea în mod obligatoriu – trebuie să ne păstrăm calmul şi să încercăm să le depăşim. Ce rost are să ne înfuriem ori să ne lăsăm purtaţi de ele şi să privim lumea doar prin perspectiva lor? Să presupunem că suntem pierduţi într-o pădure adâncă, plină cu plante otrăvitoare, insecte mortale şi animale sălbatice. Aflându-ne acolo trebuie să ne aşteptăm să fim înţepaţi de ghimpi şi muşcaţi de insecte. Cea mai potrivită soluţie este să găsim o cale pentru a ieşi din pădure. Aţi pierde cumpătul, blestemând ghimpii şi insectele, este de-a dreptul iraţional. " (După Maestrul Yen-p'ei)

**10. Un discipol al lui Buddha nu trebuie să vorbească de rău Cele Trei Comori sau să îi încurajeze pe alții să procedeze astfel. El nu trebuie să creeze cauzele, condițiile, metodele sau karma ponegririi lor. Dacă discipolul aude chiar şi un singur cuvânt de defăimare împotriva lui Buddha din partea externaliştilor sau ființelor rele, el simte o durere asemănătoare cu aceea provocată de trei sute de sulițe care îi străbat inima. Cum ar putea atunci să ponegrească el însuşi Cele Trei Comori?**

**Astfel, dacă un discipol nu are credință şi pietate filială față de Cele Trei Comori şi chiar îi asistă pe cei răi sau cei ce împărtăşesc viziuni aberante în ponegrirea lor, el comite un păcat Parajika.**[1]

Acestea sunt aşadar preceptele pe care orice buddhist Mahayana, fie el Jodo Shinshu sau nu, trebuie să încerce să le respecte. Am spus intenționat "să încerce" deoarece nu mă amăgesc în ceea ce priveşte capacitățile ființelor din ziua de azi. Să nu avem niciodată senzația greşită că am ajuns să le respectăm întru totul, atât în spiritul cât şi în forma lor, deoarece cuvintele lui Shinran sunt foarte clare atunci când descriu realitatea erei mappo[2] în care trăim, unde faptele noastre bune sunt amestecate cu otrava egoismului. Nefiind pe deplin libere de scopuri personale ele nu sunt cu adevărat fapte bune şi nici adevărate virtuți. Pentru noi, ființe ignorante afundate în permanență în iluzii de tot felul şi care nu se pot salva prin ei înşişi din naştere şi moarte, nu există adevărate merite, deoarece nu ne putem lăuda că de-a lungul vieții noastre dorim întotdeauna binele celorlalți şi că acționăm fără să urmărim vreodată nici un interes personal. Să nu ne înşelăm niciodată asupra acestui aspect.

Se spune că atunci când marele Maestru Bodhidharma a venit în China, împăratul Wu l-a chemat înaintea lui şi i-a pus următoarea întrebare: "Am construit multe temple şi am donat pământuri căii lui Buddha; spune-mi te rog ce merite am câştigat?" Răspunsul lui Bodhidharma a fost şocant însă adevărat: "Nici unul, nici un merit".

În buddhism se vorbeşte despre două tipuri de merite: lumesc şi supralumesc.

Binele lumesc este efectul oricăror fapte bune îndeplinite cu gândul (conştient sau inconştient) că vor exista efecte pozitive în viitorul celor care le îndeplineşte, fericire în această viață sau în celelalte, o renaştere mai bună, etc. Acest bine este înfăptuit în cadrul recunoscut sau nu al interesului personal şi nu scapă formelor mai subtile sau grosiere de lăcomie, care este una dintre cele "trei otrăvuri", alături de furie şi ignoranță.

Binele supralumesc reprezintă orice fel de acțiune înfăptuită fără scop sau interes personal, spontan şi natural, urmărind doar bunăstarea celorlalți. Numai cel din urmă reprezintă manifestarea adevăratei compasiuni şi poate fi considerat a fi adevărat merit şi adevărată virtute care conduce nu la o viață mai bună într-una din cele şase forme de existență ci la însăşi Iluminarea supremă.

---

[1] "Puțini oameni ar îndrăzni să îl ponegrească pe Buddha. Totuşi, a ponegri Dharma ori Sangha este o altă poveste. Un exemplu de ponegrire a Dharmei este a critica învațatura buddhistă ca fiind inadecvată pentru toate ființele sensibile. A ponegri Sangha este ceva foarte obişnuit în zilele noastre. Dacă un cleric încalcă preceptele va avea parte de o karmă rea însă asta nu îl împiedică să fie un bun învățător. Situația este asemănătoare cu aceea în care un grup de oameni s-ar rătăci într-o râpă adâncă şi întunecată, printre ei aflându-se şi un lepros care se întâmplă să aibă o făclie. Un înțelept şi-ar suprima repulsia şi l-ar urma pe lepros până într-un loc sigur. Vă rog să nu pierdeți aici din vedere învățătura despre Cele Patru Încrederi, cea mai importantă dintre ele fiind încrederea în Dharma iar nu într-un anumit învățător. Mai mult decât atât, discipolul buddhist trebuie să aibă în toate situațiile o minte calmă şi liberă de orice discriminare. A vorbi de rău pe ceilalți înseamnă a avea o minte discriminativă, nerealizând că de fapt bine şi rău, corect sau incorect sunt în esență non-existente şi asemenea visului." (Rev. Minh Duc)

De observat că preceptul al – 8 – lea stăvileşte lăcomia, al – 9 – lea furia iar al – 10 – lea iluzia, care constituie împreună Cele Trei Otrăvuri care înrobesc ființele.

[2] Ultima dintre Cele trei epoci Dharma – o schemă care descrie declinul treptat al învățăturii buddhiste în lume (se bazează chiar pe profețiile lui Shakyamuni). În timpul epocii perfecte a Dharmei, care a durat 500 ani de la moartea lui Shakyamuni, învățătura lui Buddha putea fi corect înțeleasă şi practicată iar Iluminarea atinsă adeseori. În timpul epocii înşelătoare a Dharmei, 1000 de ani de la moartea lui Shakyamuni, practicile sunt încă îndeplinite în conformitate cu învățătura dar Iluminarea este rar atinsă. În timpul ultimei epoci Dharma, care va ține 10.000 de ani, învățătura supraviețuieşte dar practicile sunt dincolo de capacitățile ființelor omeneşti din cauza răspândirii diferitelor pângăriri care marchează timpurile acestea. Shinran afirmă că ne aflăm în epoca din urmă a Dharmei şi că acum doar învățătura Tărâmului Pur rămâne cea mai sigură cale către Eliberare.

Împăratul Wu ne reprezintă pe noi toți cei care avem pretenția că prin faptele noastre suntem curați şi puri fără să ne dăm seama că de fapt adevăratele virtuți sunt departe de micile noastre realizări aflate sub influența ego-ului. Ceea ce el dobândise în urma faptelor sale erau doar merite lumeşti, de aceea Bodhidharma i-a spus: "nici un merit". La fel noi, adepții Jodo Shinshu, să nu uităm aceste cuvinte semnificative şi să nu ne considerăm niciodată superiori sau curați sufleteşte. "Priveşte-te pe tine însuți ca pe o ființă ignorantă şi posesoare a unei karme negative", spune Shan-tao. Să nu afişăm în exterior masca virtuții în timp ce în interior suntem plini de falsitate şi să încercăm să urmăm preceptele având în permanență în minte conştiința imperfecțiunii noastre ale căror fapte sunt amestecate cu otrava egoismului.

Brahmajala Sutra reprezintă standardul moral şi etic al buddhismului Mahayana. Lumea nu a mai cunoscut niciodată o aşa profundă învățătură despre cum se cuvine să tratăm celelalte ființe. Nimeni nu a mai afirmat în istoria omenirii că toate ființele, nu numai oamenii, sunt tatăl şi mama noastră. Este o învățătură minunată însă pentru cei mai mulți dintre noi ea este imposibil de pus în practică. Cu toate acestea, Brahmajala Sutra trebuie citită şi cinstită de către toți oamenii, ea trebuie să fie standardul după care să judecăm dacă acțiunile noastre sunt pline de compasiune sau nu, trebuie să coboare frunțile către pământ şi să ne facă să trăim adevărata smerenie şi recunoştință. Conştienți de nimicnicia noastră, să nu mai susținem niciodată că suntem superiori celorlalte ființe prin simplul fapt că suntem oameni şi nu mergem în patru picioare. Numai un Buddha este cu adevărat bun şi curat, pentru că numai un Buddha este capabil de adevărata compasiune care nu cere nimic înapoi.

În ceea ce mă priveşte, ca ființă ignorantă ce trăieşte în această epocă de decădere a Dharmei, singurul lucru pe care mai sunt capabil să îl fac este să îmi aduc omagiul înaintea acestor minunate precepte şi să recit nembutsu mulțumindu-i lui Amida că datorită lui voi fi capabil să le respect odată ce voi deveni şi eu un Buddha. Până atunci doar încerc, asemenea unui copil neputincios care doreşte să îi facă pe plac părintelui său (Oya-sama[1]).

[1] "Oya" are înțelesul de "părinte" şi se referă la Buddha Amida. "Sama" este un sufix onorific.

# BIBLIOGRAFIE


1. Tannisho – traducere din limba engleză de Adrian Cîrlea; publicată de International Association of Buddhist Culture & Nagata Bunshodo, Kyoto, 2003.
2. Mattosho – Scrisorile lui Shinran Shonin – traducere din limba engleză de Adrian Cîrlea; publicată de International Association of Buddhist Culture & Nagata Bunshodo, Kyoto, 2004.
3. The Way of Nembutsu Faith, A Comentary of Shoshinge, de Hisao Inagaki, publicată de Nagata Bunshodo, Kyoto 1996.
4. Shinran Shonin's Tannisho with Buddhist Psalms de Saizo Inagaki, publicată de Eishinsha.
5. Life style of Jodo Shinshu Buddhist – articol scris de Rev. Masanobu Nishiaki.
6. Brahma Net Sutra – traducere în limba engleză de Sutra Translation Committee of The United States and Canada, republicată de The Corporate Body of the Buddha Educational Foundation, Taiwan, 2000.
7. The Seekers Glossary of Buddhism, a doua ediție, tipărită de Sutra Translation Committee of United States and Canada, republicată de The Corporate Body of the Buddha Educational Foundation, Taiwan, 1998.
8. Thus have I heard, Buddhist Parables and stories. Tipărită de Sutra Translation Committee of United States and Canada, republicată de The Corporate Body of the Buddha Educational Foundation, Taiwan, 2003.
9. What Buddhists believe, de Ven. K. Sri Dhammananda, republicată de The Corporate Body of the Buddha Educational Foundation, Taiwan, 2003.
10. The Dhammapada – text în limba pali & traducere în limba engleză de Ven. Narada Maha Thera, republicată de The Corporate Body of the Buddha Educational Foundation, Taiwan, 2002.
11. The Buddha and His Teachings – Ven Narada Maha Thera, republicată de The Corporate Body of the Buddha Educational Foundation, Taiwan, 2002.
12. Food of Bodhisattvas – Buddhist Teachings on Abstaining from Meat, de Shabkar Tsogdruk Rangdrol, tradusă în limba engleză de Padmakara Translation Group, Shambhala Boston&London, 2004.